

DIAGNOZA POTRZEB SENIORÓW GMINY WASILKÓW

Badanie zrealizowano we współpracy z Urzędem Miejskim w Wasilkowie i Gminną Radą Seniorów w Wasilkowie

PODSTAWOWE INFORMACJE O BADANIU

Diagnoza obejmowała 2 główne komponenty:

► **Komponent ilościowy**

Badanie ankietowe realizowane przy pomocy techniki CAWI (ankieta internetowa promowana m.in. poprzez portal twójwasilkow.pl) oraz techniki PAPI (ankieta papierowa dystrybuowana wśród seniorów i seniorek zamieszkujących miasto i gminę) w okresie od 2 listopada do 27 listopada 2023. Przy doborze próby zastosowano kryterium dostępności. Zgromadzono 143 kwestionariusze ankiety. ($N_{\text{całkowite}}=143$)

► **Komponent jakościowy**

Badanie fokusowe realizowane przy pomocy techniki FGI (zogniskowane wywiady grupowe). Przeprowadzono dwa wywiady grupowe z seniorami/seniorkami zamieszkującymi miasto i gminę Wasilków. W obu rozmowach wzięło udział 15 osób. Odbyły się one 10 listopada w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wasilkowie.

Opisane powyżej części uzupełniono danymi zgromadzonymi w ramach **analizy danych zastanych** (Desk Research) oraz wnioskami z obserwacji uczestniczącej przeprowadzanej podczas obchodów III Dnia Seniora w Wasilkowie (18 listopada 2023).

W NAUKACH SPOŁECZNYCH PRZYJMUJE SIĘ, ŻE ŁĄCZENIE METOD I TECHNIK, TZW. TRIANGULACJA, TO SPOSÓB NA DOTARCIE DO MOŻLIWIE NAJPEŁNIEJSZEGO OBRAZU BADANEGO ZJAWISKA.

W NASZYM BADANIU ZASTOSOWALIŚMY METODY I TECHNIKI ILOŚCIOWE, BY DOTRZEĆ DO OGÓLNEGO OBRAZU SPOŁECZNOŚCI SENIORÓW W GMINIE WASILKÓW. METOD I TECHNIK JAKOŚCIOWYCH UŻYLIŚMY Z KOLEI, BY POGŁĘBIĆ ROZUMIENIE TEGO OBRAZU, WZBOGACAJĄC GO O PERSPEKTYWĘ SENIORÓW I SENIOREK W RÓŻNYM WIEKU, Z RÓŻNYMI DOŚWIADCZENIAMI, POCHODZĄCYCH Z RÓŻNYCH CZĘŚCI GMINY ITD.

MAJĄC NA WZGLĘDZIE PODSTAWOWY CEL BADANIA CZYLI OPIS POTRZEB SENIORÓW I SENIOREK Z GMINY WĄSILKÓW OBRALIŚMY KILKA GŁÓWNYCH KIERUNKÓW, W KTÓRYCH PODAŻAŁO NASZE BADANIE. Z KAŻDYM Z TYCH KIERUNKÓW ŁĄCZY SIĘ ZAPROPONOWANE PRZEZ NAS PYTANIE BADAWCZE. ODPOWIEDZI NA POSTAWIONE PYTANIA GROMADZILIŚMY PRZY POMOCY PREZENTOWANYCH WCZEŚNIEJ METOD I TECHNIK.

PYTANIA BADAWCZE

- ▶ W jaki sposób zróżnicowana jest społeczność seniorów i seniorek na terenie Wasilkowa i gminy Wasilków? (płeć, przedziały wiekowe)
- ▶ W jaki sposób aktywność seniorów oraz dostęp do infrastruktury, usług, kultury, rekreacji i sportu różnicuje miejsce zamieszkania (Wasilków, poszczególne części gminy Wasilków)? Jakie części gminy widziane są przez badanych jako te powiązane z aktywnością, a które, jako te, w których nic się nie dzieje? Dlaczego?
- ▶ Jakie są dziś najważniejsze potrzeby seniorów i seniorek mieszkających na terenie Wasilkowa i gminy Wasilków? W jakim zakresie są one, zdaniem osób badanych, zaspokajane, a w jakim nie?
- ▶ Jakie obszary czy konkretne typy aktywności seniorów w Wasilkowie i gminie Wasilków można wyróżnić (sport, rekreacja, zdrowie, kultura itd.)? Jakich aktywności brakuje?
- ▶ Co sprzyja aktywizacji seniorów i seniorek? (czynniki) Jakie podmioty można w tym kontekście uznać za „kluczowych graczy”, którzy w największym stopniu przyczyniają się do aktywności seniorów? (samorząd, organizacje, liderzy społeczni)

PYTANIA BADAWCZE CD.

- ▶ Jakie czynniki utrudniają lub uniemożliwiają seniorom i seniorkom codzienną aktywność (indywidualną i społeczną)? Co może pomóc w przyszłości osłabić te bariery?
- ▶ Jakie podmioty (instytucje, organizacje, grupy nieformalne) aktywnie działają na rzecz seniorów i seniorek w Wasilkowie i gminie Wasilków (RS, MOPS, Grupy przy MOAKu, UTW, KGW itp.)? Które z nich są szczególnie widoczne z perspektywy badanych? Dlaczego akurat te?
- ▶ Które z podmiotów nie realizują działań na rzecz seniorów w zadowalającym stopniu, a w opinii badanych powinny to robić?
- ▶ Jakie środki finansowe z budżetu miasta przeznaczano na działania skierowane do seniorów i seniorek w ciągu ostatnich 5 lat? Jakiego typu działania finansowano?
- ▶ Jak seniorzy i seniorki oceniają działalność Rady Seniorów Gminy Wasilków? Czy rada w wystarczającym stopniu reprezentuje interesy seniorów? Jakie oczekiwania badani formułują wobec tego gremium na przyszłość?
- ▶ Jakie oczekiwania mają seniorzy i seniorki z terenu miasta i gminy wobec powstającego Centrum Seniora w Wasilkowie? Jakie podmioty, gremia, osoby powinny decydować o ofercie i działalności centrum? Jakie typy aktywności powinny pojawić się w ofercie?

PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA
SENIORÓW I SENIOREK W GMINIE WASILKÓW
NA PODSTAWIE DANYCH GUS

SENIORZY I SENIORKI W GMINIE WASILKÓW

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w gminie Wasilków w 2022 r. zamieszkiwało 3766 osób w wieku 60+. Nieco ponad dwie trzecie (68%) z tej liczby to mieszkańcy miasta Wasilków, pozostałe osoby zamieszkują tereny wiejskie gminy.

58% mieszkańców w tej grupie wiekowej to kobiety, przy czym dysproporcja płci rośnie wraz z wiekiem mieszkańców. W kategorii wiekowej 70+ kobiety stanowią 63%, a w kategorii wiekowej 85+ około 72%.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wasilków	3766	1592	2 174
Wasilków - miasto	2575	1054	1 521
Wasilków - obszar wiejski	1191	538	653

SENIORZY I SENIORKI W GMINIE WASILKÓW

Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w gminie Wasilków rósł w ostatniej dekadzie wolniej niż w całym województwie czy w wybranej dla porównania gminie Łapy (gmina o najbardziej zbliżonej do Wasilkowa liczbie ludności w powiecie białostockim).

Należy to wiązać ze zjawiskiem osiedlania się na terenie gminy nowych, młodych mieszkańców. Nie powinno to jednak przesłaniać ogólnego trendu starzenia się społeczeństwa i rosnącej potrzeby prowadzenia kompleksowych, skutecznych działań odpowiadających potrzebom seniorów.

Zamieszczony poniżej cytat z jednego z wywiadów fokusowych pokazuje, że sami seniorzy zauważają zmiany następujące w tkance miejskiej Wasilkowa.

	Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym		
	2012	2017	2022
	[%]	[%]	[%]
Województwo Podlaskie	18,1	20,4	22,9
Wasilków	14,4	16,0	16,0
Łapy	18,5	22,1	26,2

Teraz u nas w Wasilkowie duża zmiana, bo dużo ludzi poumierało, dużo nowych ponajeżdżało, młodych, duże zmiany są. Nie ma już tych takich starszych ludzi, co chodzili, bardzo mało. I w zasadzie chcąc gdzieś, tak o, jak kiedyś coś ciasto upieczesz i coś pójdziesz, że to posiedzi się na kawkę czy tego. Teraz ludzie jakoś tak pozamykali się po prostu. A to czasu nie mają, a to to, a to tamto. Ile razy to, źle - mówię - robisz. Dobrze, bo teraz masz siłę, a później co będzie, przyhamuj troszkę. Trzeba posiedzieć, trzeba porozmawiać, czy tak czy siak. I teraz bardzo dużo właśnie ludzi nowych ponajeżdżało, że ja nawet na swoim osiedlu to dużo nie znam. Kłaniają się, to się kłaniają, ale nie wiesz kto to. [FGI2_P7.2]

DIAGNOZA POTRZEB SENIORÓW GMINY WASILKÓW
ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

JAKIE DOKUMENTY PODDANO ANALIZIE?

W celu uchwycenia możliwie szerokiego kontekstu, jednym z elementów badania była analiza dokumentów poświęconych aktywności i potrzebom wasilkowskich seniorów.

Badacze i badaczki zwrócili uwagę na treści znajdujące się w:

- ▶ Autoprezentacji Gminnej Rady Seniorów (kadencja 2018-2022)
- ▶ Planie pracy Rady Seniorów Gminy Wasilków na rok 2022/2023
- ▶ Opracowywanym informatorze dla seniorów zamieszkujących gminę Wasilków;
- ▶ Dokumentach przygotowanych na poczet Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wasilków na lata 2017-2023
- ▶ Strategii rozwoju Gminy Wasilków na lata 2012-2020
- ▶ Projektach budżetu obywatelskiego w Gminie Wasilków w ostatnich trzech latach

CO WYNIKA Z ANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW?

► Podmioty wymieniane jako te, które w różnych zakresach zaspokajają potrzeby seniorów i seniorek

Rada Seniorów Gminy Wasilków

Uniwersytet Trzeciego Wieku

Urząd Gminy

Miejski Ośrodek Animacji Kultury (MOAK)

Miejska Biblioteka Publiczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Zespół Wasilkowianie

Zespół Malwianki ze Studzianek

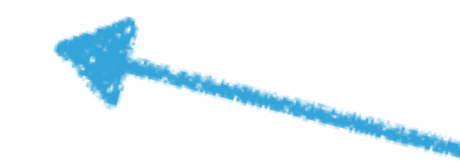
Zespół Dąbrówki z Dąbrówek

Grupa Aktywni 50+

Koła Gospodyń Wiejskich (Studzianki, Osowicze, Sochonie, Horodnianka, Dąbrówki, Katrynka, Rybniki)

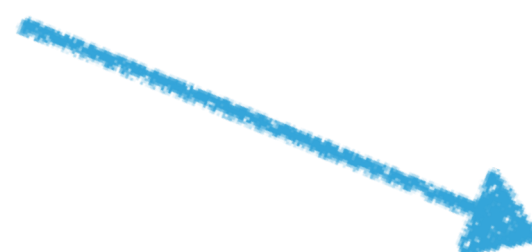
CO WYNIKA Z ANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW?

Integrujące i aktywizujące	Prozdrowotne	Informacyjne	Obywatelskie	Na rzecz bezpieczeństwa
<ul style="list-style-type: none"> zakup działki i domu pod Centrum Aktywności Seniora oraz pozyskanie środków finansowych na jego modernizację, zorganizowanie po pandemii zajęć dla seniorów: gimnastyki rehabilitacyjnej, muzykoterapii, zajęć tanecznych, integracja i wspieranie aktywizacji osób starszych; organizowanie Wasilkowskich Dni Seniora i Złotych Godów przedstawienie zarysu projektu Centrum Aktywności Seniora i zagospodarowania jego otoczenia, terenu 	<ul style="list-style-type: none"> profilaktyka i promocja zdrowia; organizowanie zajęć i wykładów z zakresu zdrowia osób starszych (choroby wieku podeszłego, geriatryka, porady dietetyczne i suplementacja leków) 	<ul style="list-style-type: none"> współdziałanie w przygotowaniu "Wasilkowskiego informatora dla seniorów" - informacje pomocne dla seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> głos w konsultacji w sprawie utworzenia Młodzieżowej Rady Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> organizacja spotkań seniorów z przedstawicielami Policji (prezentacja pt. „Seniorze, nie wiesz? Zadzwoń do dzielnicowego”)

Jakie działania podejmuje Rada Seniorów Gminy Wasilków?

Z jakimi podmiotami i w jakim zakresie współpracuje?

Podmiot	Zakres współpracy
Samorząd lokalny	Opiniowanie, doradztwo i inicjowanie działań na rzecz osób starszych
MOAK	Tworzenie bezpłatnej oferty dla seniora, aktywizacja, udostępnianie pomieszczeń, projekty kulturalne, zajęcia dla seniorów (gimnastyka zdrowotna i rehabilitacyjna, zajęcia taneczne, muzykoterapia)
MOPS	Udostępnianie pomieszczeń, udział w projektach, wymiana informacji
Ośrodek zdrowia	Realizacja szkoleń, działania informacyjne w zakresie zdrowia, opieki geriatrycznej
Uniwersytet Trzeciego Wieku	Współorganizowanie wydarzeń i spotkań, wymiana informacji oraz promocja podejmowanych działań, szkolenia, imprezy kulturalne, wycieczki
Organizacje pozarządowe	Udział w realizowanych projektach
Policja	Realizacja szkoleń dotyczących bezpieczeństwa osób starszych
Parafie	Działania informacyjne
Szkoły podstawowe	Realizacja działań integracyjnych (spotkania międzypokoleniowe, prelekcje dla seniorów, konkursy dla szkół związane z tematyką seniorów i integracji, wydarzenia artystyczno-kulturalne)
Szkoły wyższe	Współpraca z Politechniką Białostocką
Media	Działania informacyjne w zakresie propagowania pozytywnego wizerunku seniora
Przedsiębiorcy	Wsparcie finansowe, budowanie oferty w ramach Karty Seniora
Miejska Biblioteka Publiczna	Udostępnianie przestrzeni, organizowanie zajęć dla osób starszych, dostarczanie książek do domu osobom starszym, szkolenia indywidualne lub grupowe dotyczące obsługi komputera i Internetu
Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	

CO WYNIKA Z ANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW?

► Działania projektowe realizowane na rzecz zaspokajania potrzeb seniorów w Gminie Wasilków

Wasilkowskie Centrum Seniora – projekt z EFS

Gmina Wasilków pozyskała dofinansowanie na projekt miękki skierowany do seniorów (**1,5 mln zł**, 95% dofinansowania)

Projekt Wasilkowskie Centrum Seniora jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Celem głównym Projektu jest zwiększenie dostępu do usług społecznych 50 osób w wieku 65 lat i więcej z terenu BOF potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub osób z niepełnosprawnością poprzez realizację usług opiekuńczych: w budynku przy ul. Dwornej 19 dla 30 osób, opiekę w miejscu zamieszkania dla 20 osób oraz wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez wykorzystanie teleopieki 50 osób z terenu BOF do 31.12.2023 r. Usługa jest bezpłatna dla uczestnika.

Seniorzy w Centrum mają zapewnioną kompleksową opiekę na wielu płaszczyznach i mogą skorzystać z: opieki fizjoterapeuty, opieki psychologa, zajęć z muzykoterapii, kina seniora, zajęć nordic walking, zajęć na temat edukacji zdrowotnej, warsztatów komputerowych, warsztatów stylistycznych, porad prawnych. W związku z realizacją celów projektowych zakupione zostało nowe wyposażenie, umeblowanie oraz sprzęty RTV i AGD. Seniorzy w centrum mają zapewnione dwa posiłki dziennie. Ponadto opieką objęto także osoby niewychodzące z domu, potrzebujące usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, gdzie usługi świadczą przeszkolone opiekunki.

Wasilkowskie Centrum Seniora – projekt z EFRR

Na budowę Wasilkowskiego Centrum Seniora Gmina Wasilków pozyskała ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 **2,8 mln zł**. Łączna wartość inwestycji to 3,8 mln zł. Historyczny budynek przy ul. Białostockiej 32 w Wasilkowie zostanie przebudowany, powstaną tu sale do zajęć i spotkań seniorów oraz sale przystosowane do pobytu dziennego; budynek zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

CO WYNIKA Z ANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW?

► Bariery i trudności związane ze skutecznym zaspokajaniem potrzeb seniorów i seniorek wskazywane z perspektywy Rady Seniorów Gminy Wasilków

kwestie finansowe i organizacyjne, brak własnego budżetu, brak własnego funduszu na wyjazdy, szkolenia, delegacje, brak zaplecza technologicznego

zbyt duże oczekiwania ze strony środowisk senioralnych w kwestii rozwiązywania problemów i zaspokajania potrzeb osób starszych.

brak poparcia ze strony Rady Miejskiej

brak chęci współpracy ze strony społeczności lokalnej

brak wystarczającej wiedzy w społeczności na temat działań Rady Seniorów, trudności w dotarciu do mieszkańców

► Potencjalne obszary działania

Analiza dokumentów pozwala wskazać na możliwości pozyskiwania środków finansowych i realizację projektów senioralnych w ramach Budżetu Obywatelskiego. Ta ścieżka realizacji projektów wydaje się być albo zupełnie niewykorzystywana przez organizacje i grupy seniorskie albo wykorzystywana w małym stopniu. Tymczasem analiza projektów zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, a finansowanych ze środków Budżetu Obywatelskiego pokazuje, że stale pojawiają się tam działania adresowane do konkretnych grup mieszkańców lub przygotowywane na ich rzecz.

Oczywiście nie można wykluczyć, że niektóre z realizowanych projektów, które nie są ściśle targetowane (nie są kierowane do wąsko zdefiniowanych grup docelowych) uwzględniają także seniorów (np. tworzenie/odnawianie przestrzeni wspólnych, organizowanie stref integracji).

DIAGNOZA POTRZEB SENIORÓW GMINY WASILKÓW
WYNIKI BADANIA ILOŚCIOWEGO

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

Płeć	Liczba wskazań
Kobieta	115
Mężczyzna	27

Źródło: opracowanie własne, n=142

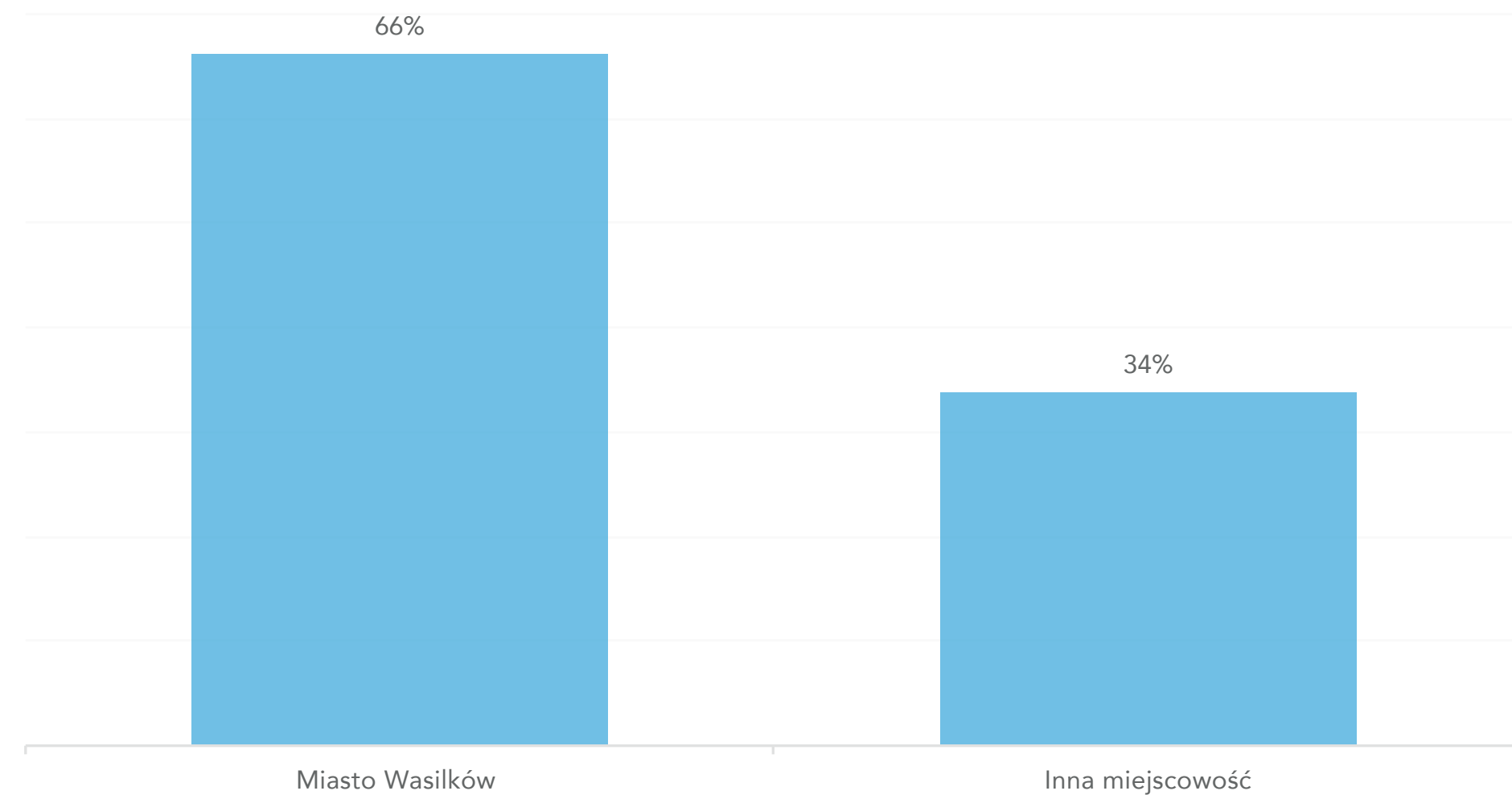
W badaniu ankietowym (CAWI, PAPI) wzięło udział 143 seniorów, w tym 115 kobiet (81%) i 27 mężczyzn (19%). Jedna osoba nie odpowiedziała na pytanie o płeć.

Kategorie wiekowe	Liczba wskazań
50-59	4
60-64	27
65-69	42
70-74	32
75-79	16
80+	16

Źródło: opracowanie własne, n=142

Średnia wieku badanych wynosiła 70 lat. Najwięcej osób znajdowało się w przedziałach wiekowych 65-69 lat oraz 70-74 lata.

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

Źródło: opracowanie własne, n=142

Około 2/3 seniorów pochodziło z Wasilkowa. W badaniu wzięli też udział mieszkańcy miejscowości: Jurowce, Studzianki, Katrynka, Rybniki, Sielachowskie, Nowodworce, Horodnianka i Dąbrówki.

Inne miejscowości	Liczba wskazań
Jurowce	12
Studzianki	10
Katrynka	9
Rybniki	6
Inne	4

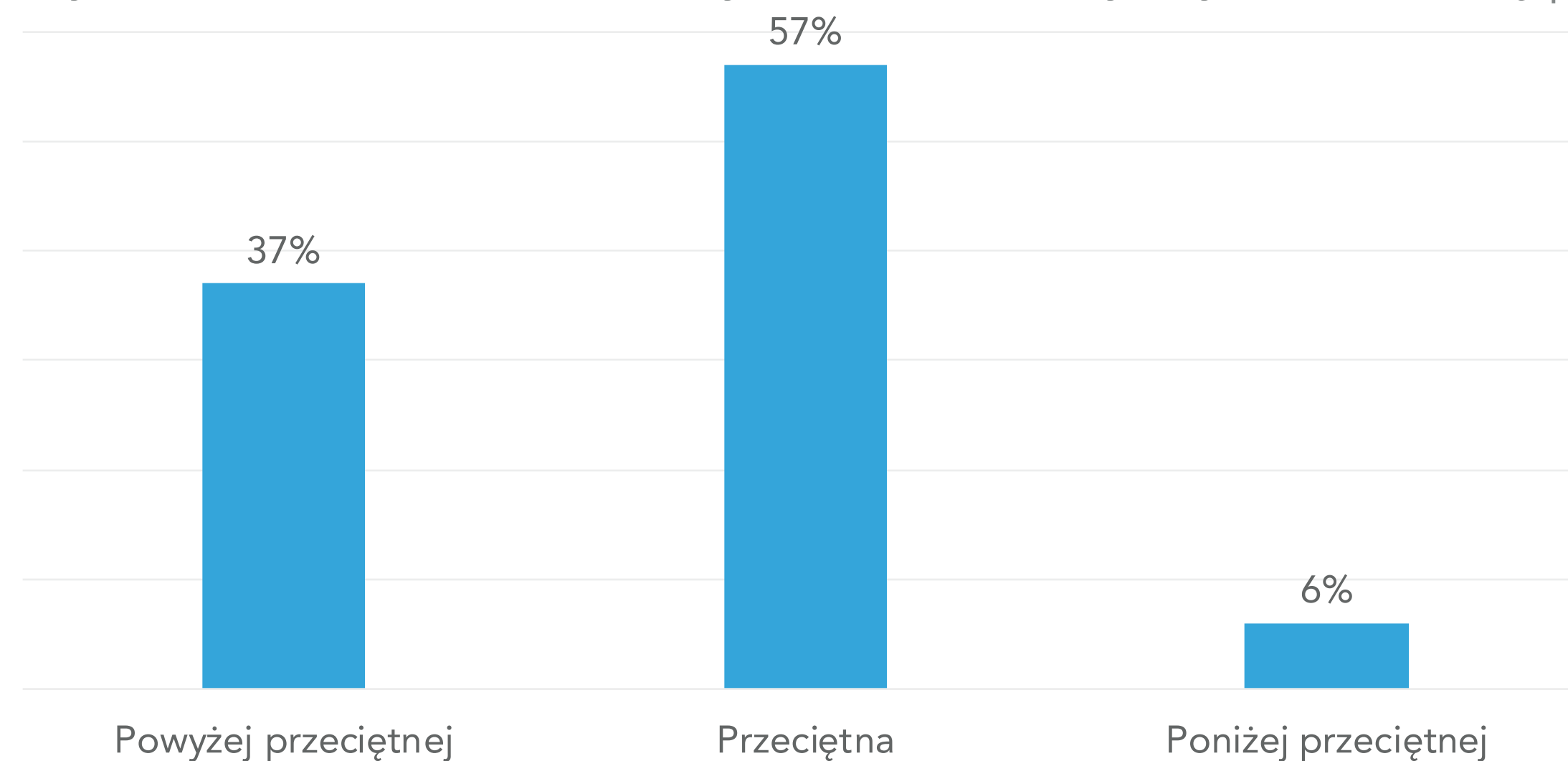
Źródło: opracowanie własne, n=142

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

Poziom wykształcenia	Liczna wskazań
Wyższe	41
Policealne	8
Średnie	48
Zasadnicze zawodowe	32
Podstawowe	14

Źródło: opracowanie własne, n=143

Wśród badanych seniorów przeważały osoby z wykształceniem średnim (34%) i wyższym (29%) oraz oceniające swoją sytuację finansową jako przeciętną (57%). Warto zauważyć, że 37% seniorów wskazało, że ich sytuacja finansowa jest ponadprzeciętna, co może być związane z wysokim odsetkiem osób z wykształceniem wyższym w badanej próbie.

Źródło: opracowanie własne, n=142, Jak ocenia Pani/Pan sytuację finansową w swoim gospodarstwie domowym?

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wskazań
Jedna	44
Dwie	70
Trzy	11
Cztery	8
Pięć	5

Źródło: opracowanie własne, n=138, Ile osób, łącznie z Panią/Panem, mieszka w Pani/Pana gospodarstwie domowym?

32% seniorów, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym mieszka samotnie. W większości przypadków badani tworzą dwuosobowe gospodarstwa domowe (51%). 17% badanych współtworzy większe gospodarstwa domowe (od 3 do 5 osób).

KORZYSTANIE Z USŁUG NA TERENIE WASILKOWA

	Często	Od czasu do czasu	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
Wizyta u lekarza	20%	45%	18%	13%	4%
Zajęcia sportowe lub rekreacyjne	27%	18%	16%	24%	15%
Udział w wydarzeniach kulturalnych	21%	42%	16%	12%	9%
Biblioteka	16%	20%	22%	29%	13%
Wizyta w urzędzie	6%	29%	48%	10%	8%
Inne zajęcia dla Seniorów (np. spotkania, warsztaty)	17%	17%	21%	31%	14%

Źródło: opracowanie własne, n=143, Jak często korzysta Pani/Pan z poszczególnych usług lub miejsc w gminie Wasilków?

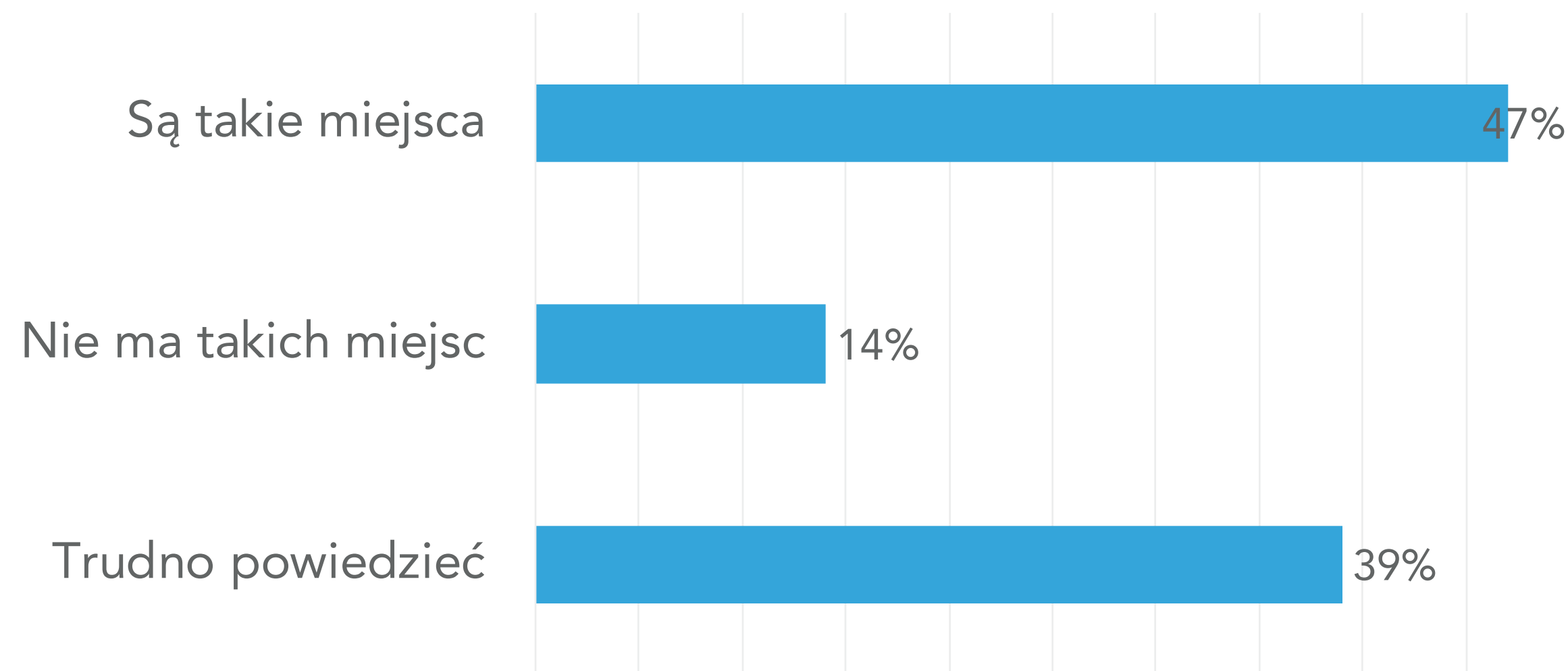
Usługami, które seniorzy w Wasilkowie wybierają najczęściej są zajęcia sportowe lub rekreacyjne (27% badanych). Od czasu do czasu odwiedzają lekarza (45% badanych) oraz biorą udział w wydarzeniach kulturalnych (42% badanych). Rzadko załatwiają sprawy w urzędzie (48% badanych). Dość duży jest odsetek seniorów wskazujących, że nigdy nie uczestniczą w innych zajęciach dla seniorów (31%) ani nie korzystają z usług biblioteki (29%).

Biorąc pod uwagę dane demograficzne można stwierdzić, że z **zajęć sportowych lub rekreacyjnych** najchętniej korzystają kobiety (95% wskazań), których średnia wieku wynosi 68 lat (najstarsza uczestniczka ma 85 lat), pochodzące z Wasilkowa (84% wskazań). Duża część z nich posiada wykształcenie wyższe (41% wskazań w porównaniu z 29% w całej próbie).

Bywalczyniami **wydarzeń kulturalnych** najczęściej są kobiety (80% wskazań), których średnia wieku wynosi 68 lat (najstarsza uczestniczka 79 lat), mieszkające w Wasilkowie (80% wskazań). Także z usług **biblioteki** w przeważającej mierze korzystają seniorki (87% wskazań to kobiety). Podobnie jak w przypadku uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych ich średnia wieku to 68 lat. W większości są to osoby mieszkające w Wasilkowie (78% wskazań). Również w tym przypadku możemy mówić o nadreprezentacji osób z wykształceniem wyższym (39% w porównaniu z 29% w całej próbie).

Na **innych zajęciach kierowanych do seniorów** ponownie można częściej spotkać kobiety (88% wskazań), których średnia wieku wynosi 70 lat (najstarsza uczestniczka 83 lata), pochodzące z Wasilkowa (96% wskazań). Jednocześnie, interpretując wyniki, należy pamiętać o nadreprezentacji kobiet biorących udział w badaniu ankietowym.

MIEJSCA PRZYJAZNE SENIOROM

Źródło: opracowanie własne, n=134, Czy są miejsca w gminie Wasilków, które wydają się Pani/Panu szczególnie przyjazne dla seniorów?

- Mniej niż połowa (47%) badanych stwierdziła, że na terenie gminy Wasilków można znaleźć miejsca przyjazne seniorom. 14% ankietowanych wskazywało, że takich miejsc nie ma. Pozostali seniorzy nie potrafili udzielić odpowiedzi na pytanie.
- Wśród osób, które uważały, że gmina Wasilków nie oferuje przestrzeni sprzyjających seniorom więcej było kobiet (58%) niż mężczyzn (42%). Jednocześnie, biorąc pod uwagę rozkład próby według płci, można stwierdzić, że bardzo duża część badanych mężczyzn ma poczucie, że w przestrzeni gminy brakuje miejsc skierowanych właśnie do nich, ewentualnie miejsca te nie spełniają ich oczekiwań. Być może warto zwrócić na tę grupę większą uwagę konstruując w przyszłości ofertę zajęć lub wydarzeń dla seniorów.
- Osobami, wedle których brakuje miejsc przyjaznych seniorom, w 37% byli mieszkańcy miejscowości innych niż Wasilków (Jurowce, Rybniki, Katrynka). Może to świadczyć o braku takich przestrzeni w mniejszych miejscowościach na terenie gminy.
- Badania wskazują również, że wpływ na odpowiedź miał poziom wykształcenia – wśród seniorów, wskazujących na brak odpowiednich dla nich przestrzeni, nadreprezentację stanowiły osoby z wykształceniem poniżej średniego (32% w porównaniu z 22% w całej próbie).

MIEJSCA PRZYJAZNE SENIOROM

Miejsca uznane za przyjazne seniorom	Liczna wskazań
MOAK	39
Biblioteka Publiczna	17
MOPS/Klub Seniora/świetlica przy ul. Dwornej	10
Zalew, rzeka	5
Przedszkole Słoneczne w Wasilkowie	3
Inne odpowiedzi	10

Źródło: opracowanie własne, n=134, Czy są miejsca w gminie Wasilków, które wydają się Pani/Panu szczególnie przyjazne dla seniorów? Jakże to miejsca?

Miejscem, które najczęściej było wskazywane przez badanych, jako przyjazne seniorom, był Miejski Ośrodek Animacji Kultury w Wasilkowie (MOAK). Poza tym seniorzy wymienili również Miejską Bibliotekę Publiczną, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, tereny położone nad wodą oraz Przedszkole Słoneczne w Wasilkowie.

Pojawiły się też pojedyncze odpowiedzi dotyczące takich miejsc i obiektów jak: świetlica w Rybnikach, budynek straży pożarnej, Urząd Miejski, ośrodek zdrowia, szkoła, cmentarz, kościół, siłownia pod chmurką i stadion.

ZASPOKAJANIE POTRZEB SENIORÓW W GMINIE WASILKÓW

Potrzeby	Nie są zaspokajane	Są zaspokajane w niewielkim stopniu	Są zaspokajane w dużym stopniu	Są zaspokajane w pełni	Trudno powiedzieć / Nie dotyczy
Związane ze zdrowiem fizycznym	7%	28%	22%	17%	26%
Związane ze zdrowiem psychicznym	13%	17%	8%	5%	57%
Związane z uczestnictwem w kulturze	6%	27%	28%	17%	22%
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	5%	27%	31%	19%	19%
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	12%	21%	10%	6%	51%
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	8%	20%	15%	19%	38%

Źródło: opracowanie własne, n=143, W jakim stopniu Pani/Pana potrzeby są zaspokajane w gminie Wasilków (poprzez dostępne usługi, świadczenia, wydarzenia, instytucje i miejsca)?

Zdaniem 28% badanych seniorów ich potrzeby związane ze zdrowiem fizycznym są zaspokajane w niewielkim stopniu. Niewiele mniejszy procent badanych (27%) ma takie samo zdanie na temat uczestnictwa w kulturze. Jednocześnie 28% osób odpowiedziało, że ich potrzeby kulturalne są zaspokajane w dużym stopniu. Pozytywnie ocenione przez połowę badanych został też poziom zaspokojenia potrzeb społecznych.

Dużą trudność stanowiło natomiast ustosunkowanie się do kwestii dotyczących zdrowia psychicznego, uzyskiwania wsparcia i opieki oraz transportu i wygodnego poruszania się.

ZASPOKAJANIE POTRZEB SENIORÓW W GMINIE WASILKÓW

Przyglądając się poszczególnym potrzebom pod kątem charakterystyki demograficznej badanych, można zauważyć, że zaspokajanie potrzeb związanych ze zdrowiem fizycznym najgorzej oceniają osoby, których średnia wieku wynosi 70 lat. 62% z nich to mieszkańcy Wasilkowa.

Jednocześnie, w przypadku zdrowia psychicznego, wśród osób nisko oceniających poziom zaspokojenia potrzeb, pojawia się nadreprezentacja mężczyzn (29% wobec 19% w całej próbie). Może to świadczyć o większych problemach dotyczących zdrowia psychicznego i trudnościach z nawiązywaniem kontaktów w tej grupie, co ponownie pokazuje, że warto skierować do mężczyzn osobną ofertę usług i wydarzeń.

Warto też przyjrzeć się potrzebom transportowym, na które zwracało uwagę aż 36% mieszkańców miejscowości innych niż Wasilków (najczęściej Studzianki i Jurowce). Można zakładać, że mieszkańcy tych miejscowości doświadczają problemów komunikacyjnych, związanych z możliwością dojazdu lub niedostosowanym rozkładem.

Wśród osób deklarujących w badaniu, że ich potrzeby transportowe nie są zaspokajane w wystarczającym stopniu, występuje nadreprezentacja osób z najniższym wykształceniem (podstawowe, zawodowe) – 44% wobec 32% w próbie oraz nadreprezentacja osób żyjących na poziomie przeciętnym lub niższym (77% wobec 62% w całej próbie). Problemy z transportem dotyczą osób mniej zamożnych – możemy mówić o problemie wykluczenia komunikacyjnego osób w najgorszej sytuacji ekonomicznej.

PRIORYTETY POTRZEB

Potrzeby według wagi	Średnia ranga
Związane ze zdrowiem fizycznym	2,80
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	3,04
Związane z uczestnictwem w kulturze	3,44
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	3,65
Związane ze zdrowiem psychicznym	3,80
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	3,98

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne? Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Badani seniorzy za najbardziej priorytetowe uznali potrzeby związane ze zdrowiem fizycznym. Na drugim miejscu znalazły się potrzeby społeczne, dotyczące spędzania czasu z innymi ludźmi. Mniej ważne okazało się uczestnictwo w kulturze, transport, zdrowie psychiczne i uzyskiwanie wsparcia, opieki.

PRIORYTETY POTRZEB – Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

Potrzeby według wagi	Średnia ranga	
	Kobiety	Mężczyźni
Związane ze zdrowiem fizycznym	2,72	3,15
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	3,07	2,91
Związane z uczestnictwem w kulturze	3,58	2,84
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	3,73	3,35
Związane ze zdrowiem psychicznym	3,83	3,69
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	3,96	4,08

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne?
Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Kobiety największe znaczenie przypisują zdrowiu fizycznemu, a w drugiej kolejności potrzebom społecznym. W przypadku mężczyzn najbardziej priorytetowe jest uczestnictwo w kulturze i potrzeby społeczne. Przedstawiciele obu płci na ostatnim miejscu umieścili uzyskiwanie wsparcia i opieki.

PRIORYTETY POTRZEB – WEDŁUG WIEKU

Potrzeby według wagi	Średnia ranga			
	50-59 lat	60-69 lat	70-79 lat	80-89 lat
Związane ze zdrowiem fizycznym	za mało wskazań	3,02	2,50	2,12
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	za mało wskazań	2,92	3,13	2,57
Związane z uczestnictwem w kulturze	za mało wskazań	3,47	3,43	3,28
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	za mało wskazań	3,41	3,64	4,71
Związane ze zdrowiem psychicznym	za mało wskazań	4,07	3,52	4,42
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	za mało wskazań	3,92	4,26	3,71

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne? Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Priorytety potrzeb zmieniają się w zależności od wieku badanych. Szczególnie widoczne jest to w odniesieniu do zdrowia fizycznego, którego waga rośnie wraz z wiekiem. W przedziale wiekowy 60-69 potrzeby dotyczące zdrowia oceniane są jako ważne, ale nie najważniejsze. Dla najstarszych seniorów stają się one absolutnym priorytetem. Należałoby zastanowić się czy nie kierować do tej grupy specjalnej oferty, związanej z utrzymaniem sprawności fizycznej czy budowaniem świadomości zdrowotnej.

Warte uwagi są również odpowiedzi dotyczące transportu i wygodnego poruszania się. Można zauważyć, że waga tych potrzeb maleje wraz z wiekiem. Może to wskazywać na zmniejszające się potrzeby w tym zakresie i mniejszą mobilność osób powyżej 80 roku życia.

PRIORYTETY POTRZEB – WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Potrzeby według wagi	Średnia ranga	
	Wasilków	Inne miejscowości
Związane ze zdrowiem fizycznym	2,79	2,83
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	2,95	3,27
Związane z uczestnictwem w kulturze	3,42	3,47
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	4,00	2,85
Związane ze zdrowiem psychicznym	3,66	4,15
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	4,12	3,61

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne? Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Mieszkańcy Wasilkowa nadają większe znaczenie potrzebom społecznym i zdrowiu psychicznemu niż mieszkańcy miejscowości gminnych. Osoby zamieszkujące gminę więcej uwagi poświęcają natomiast wygodnemu poruszaniu się oraz uzyskiwaniu wsparcia i opieki. Warto tu podkreślić, że potrzeby dotyczące transportu znalazły się, w przypadku seniorów z miejscowościach innych niż Wasilków na drugim miejscu, zaraz po zdrowiu fizycznym, co może świadczyć o trudnościach wynikających z potrzeby dojazdu do większych ośrodków miejskich. Przemieszczanie się nie stanowi natomiast wyzwania dla mieszkańców Wasilkowa (potrzeba ta znalazła się na przedostatnim miejscu).

Wyniki dotyczące zdrowia fizycznego i uczestnictwa w kulturze są podobne, bez względu na miejsce zamieszkania.

PRIORYTETY POTRZEB – WEDŁUG WIELKOŚCI GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Potrzeby według wagi	Średnia rangi	
	Sami w gospodarstwie domowym	Z innymi domownikami
Związane ze zdrowiem fizycznym	2,69	2,86
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	2,68	3,19
Związane z uczestnictwem w kulturze	3,52	3,42
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	3,92	3,55
Związane ze zdrowiem psychicznym	4,04	3,69
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	4,16	3,85

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne? Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Analizując kolejność priorytetów, pod kątem wielkości gospodarstw domowych, wyraźnie widać różnice w kategoriach takich jak spędzanie czasu z innymi ludźmi. Potrzeby społeczne manifestują się o wiele wyraźniej u osób, które mieszkają samotnie.

Z drugiej strony, osoby mieszkające z przynajmniej jedną osobą, większą wagę niż samotni seniorzy, nadają potrzebom transportowym, związanym ze zdrowiem psychicznym oraz wsparciem i opieką.

W przypadku obu grup wysoki priorytet nadawany jest zdrowiu fizycznemu.

PRIORYTETY POTRZEB – WEDŁUG SYTUACJI FINANSOWEJ

Potrzeby według wagi	Średnia ranga	
	Sytuacja powyżej przeciętnej	Sytuacja przeciętna lub poniżej
Związane ze zdrowiem fizycznym	2,75	2,89
Społeczne - spędzanie czasu z innymi ludźmi	2,61	3,16
Związane z uczestnictwem w kulturze	2,92	3,72
Związane z transportem, wygodnym poruszaniem się	3,88	3,58
Związane ze zdrowiem psychicznym	4,48	3,42
Związane z uzyskiwaniem wsparcia, opieki	3,92	3,97

Źródło: opracowanie własne, n=71, Które z wymienionych potrzeb są dla Pani/Pana najważniejsze, a które mniej ważne? Proszę poszeregować je od 1 do 6, gdzie 1 oznacza najważniejszy, a 6 najmniej ważny rodzaj potrzeb

Również sytuacja finansowa seniorów wyraźnie wpływa na to, którym potrzebom przypisują dużą wagę.

Konsekwencje związane z brakiem środków odbijają się w potrzebach dotyczących zdrowia psychicznego i transportu, którym osoby oceniające swoją sytuację finansową jako przeciętną i poniżej przeciętnej przypisały wyższe miejsce w rankingu niż osoby bardziej zamożne, dla których kwestie związane z transportem nie są tak istotne (prawdopodobnie nie stanowią dla nich problemu).

Osoby, które swoją sytuację finansową opisały jako ponadprzeciętną za najważniejsze uznały potrzeby społeczne. Wysoko ulokowano również uczestnictwo w kulturze – ponadprzeciętne dochody mogą przekładać się tu na wysoki kapitał społeczny i kulturowy.

CZYNNIKI UTRUDNIAJĄCE SENIOROM ŻYCIE CODZIENNE W GMINIE WASILKÓW

	Mój stan zdrowia	Dostępność usług publicznych	Moje możliwości poruszania się po terenie miasta i gminy	Osamotnienie, brak zrozumienia lub trudności w kontaktach z ludźmi	Ceny usług w Wasilkowie
Zupełnie nie utrudnia	43%	53%	57%	52%	29%
Utrudnia w niewielkim stopniu	26%	14%	14%	19%	16%
Utrudnia w umiarkowanym stopniu	12%	14%	13%	7%	12%
Utrudnia w dużym stopniu	6%	1%	6%	5%	6%
Trudno powiedzieć	14%	19%	10%	17%	36%

Które z poniższych czynników utrudniają Pani/Panu życie codzienne w gminie Wasilków? W jakim stopniu?
n=140, opracowanie własne

- ▶ Utrudnienia doświadczane w umiarkowanym lub dużym stopniu, w przypadku wszystkich podanych czynników zadeklarowały głównie kobiety, w wieku 70 lat i powyżej.
- ▶ Wedle ankietowanych czynnikiem, który w największym stopniu utrudnia codzienne funkcjonowanie w gminie Wasilków jest stan zdrowia. Utrudnienia w umiarkowanym lub dużym stopniu wskazali w większości starsi seniorzy (średnia wieku wyniosła 73 lata).
- ▶ Problemy związane z możliwością poruszania się po terenie miasta i gminy deklarowali głównie mieszkańcy Wasilkowa, jednak aż 42% mieszkańców gminy (spoza Wasilkowa) również wskazało ten czynnik jako utrudnienie w życiu codziennym. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na możliwości dojazdu mieszkańców gminy do Wasilkowa. Ta kwestia znajduje odzwierciedlenie również w odpowiedziach na pytanie dotyczące oferty Wasilkowskiego Centrum Seniora.
- ▶ Wskazania czynników utrudniających życie codzienne w gminie Wasilków różnicuje także sytuacja ekonomiczna respondentów. Ankietowani deklarujący ponadprzeciętną sytuację ekonomiczną zdecydowanie rzadziej wskazywali na uciążliwości (w przypadku wszystkich podanych czynników).
- ▶ Osamotnienie, brak zrozumienia lub trudności w kontaktach z ludźmi znacznie częściej wskazywane były przez osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. Takie osoby częściej niż pozostali ankietowani jako utrudnienie wskazywały ceny usług w gminie.

ORGANIZACJE I INSTYTUCJE SKUPIAJĄCE SENIORÓW LUB ADRESUJĄCE DO NICH OFERTĘ

Wymieniane organizacje	Liczba wskazań
Aktywni 50+	25
MOAK	24
Uniwersytet Trzeciego Wieku	19
Klub Seniora	17
Rada Seniorów	12
Biblioteka publiczna	6
Koło gospodyń wiejskich	3
Chóry i zespoły	3
Urząd Miasta	2
Inne	5

n=142, opracowanie własne na podstawie odpowiedzi ankietowanych

49% respondentów wykazało znajomość jakichkolwiek organizacji i grup seniorskich. Zauważalny jest spadek znajomości tego typu organizacji wśród osób spoza Wasilkowa. Co piąty badany mieszkaniec Wasilkowa nie wymieniał żadnych organizacji seniorskich, w porównaniu z co drugim badanym mieszkańcem gminy. Respondenci z terenów wiejskich częściej deklarowali z kolei znajomość kół gospodyń wiejskich i lokalnych zespołów (Dąbrówki, Malwianki).

Nieznajomość organizacji seniorskich jest też bardziej powszechna wśród osób z niższym poziomem wykształcenia (nieznajomość deklaruje 40% osób o wykształceniu poniżej średniego i 24% osób o wykształceniu średnim lub wyższym)

W tabeli obok wskazano najczęściej wymieniane przez badanych organizacje i grupy senioralne oraz instytucje kierujące do seniorów swoją ofertę projektową.

PREFEROWANE KANAŁY KOMUNIKACJI

Preferowany kanał informacji	Liczba wskazań
Poprzez sms	54
Drogą telefoniczną	50
Poprzez kontakt osobisty	24
Poprzez ogłoszenie wywieszone w Urzędzie Miejskim	23
Poprzez e-mail	20
Inne odpowiedzi:	
Plakaty, ogłoszenia w miejscach publicznych	9
Strona internetowa, Facebook gminy	9
Przez MOAK	2
Biuletyn, informator w formie papierowej	2

W jaki sposób chciał(a)by Pan/i dowiadywać się o inicjatywach i działaniach kierowanych do seniorów? (kilka odpowiedzi)
n=143, opracowanie własne

Najczęściej wskazywanym sposobem komunikowania treści związanych z inicjatywami i działaniami senioralnymi były wiadomości sms. Zauważmy jednak, że taką odpowiedź wybierali seniorzy nieco młodsi (średnia wieku wynosi tu 68 lat). Częściej wybierali oni także kontakt poprzez e-mail (średnia wieku 65 lat).

Taką odpowiedź wskazywali też respondenci z wykształceniem średnim lub powyżej średniego (85%) oraz ci, których sytuacja ekonomiczna lokuje się powyżej przeciętnej (55%). Może się to wiązać z posiadanymi kompetencjami cyfrowymi oraz dostępem do nowych technologii.

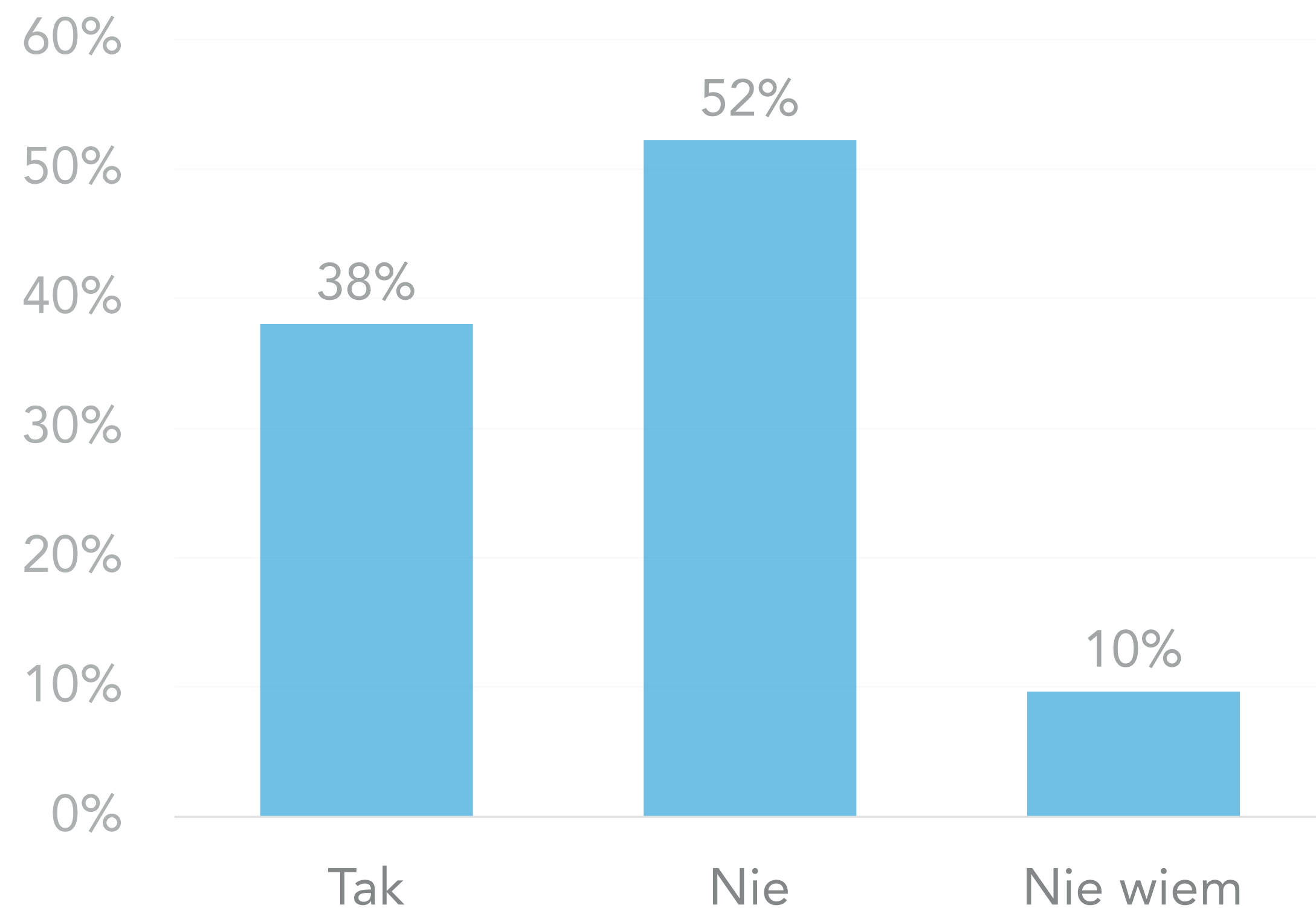
O inicjatywach dla seniorów poprzez kontakt osobisty chcą się dowiadywać przede wszystkim seniorzy nieco starsi (średnia wieku wyniosła 74 lata).

Taką formę powiadomień oraz informację otrzymywaną poprzez ogłoszenie wywieszone w Urzędzie Miejskim odrobinę częściej preferowały osoby o sytuacji ekonomicznej powyżej przeciętnej.

Wyniki te mogą korespondować z opiniami dotyczącymi utrudnień gminie Wasilków. Osoby lepiej uposażone rzadziej deklarowały problemy z transportem na terenie gminy, co wskazywać może na ich większą mobilność i aktywność społeczną.

Warto podkreślić, że ze względu na zróżnicowanie wiekowe, a także rozwarstwienie ekonomiczne lub dysproporcje związane z kompetencjami cyfrowymi, żaden z wymienionych kanałów informacyjnych nie będzie umożliwiał dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Należy zatem dopasowywać kanały komunikacji do potrzeb i możliwości poszczególnych grup seniorów.

ROZPOZNAWALNOŚĆ DZIAŁAŃ RADY SENIORÓW

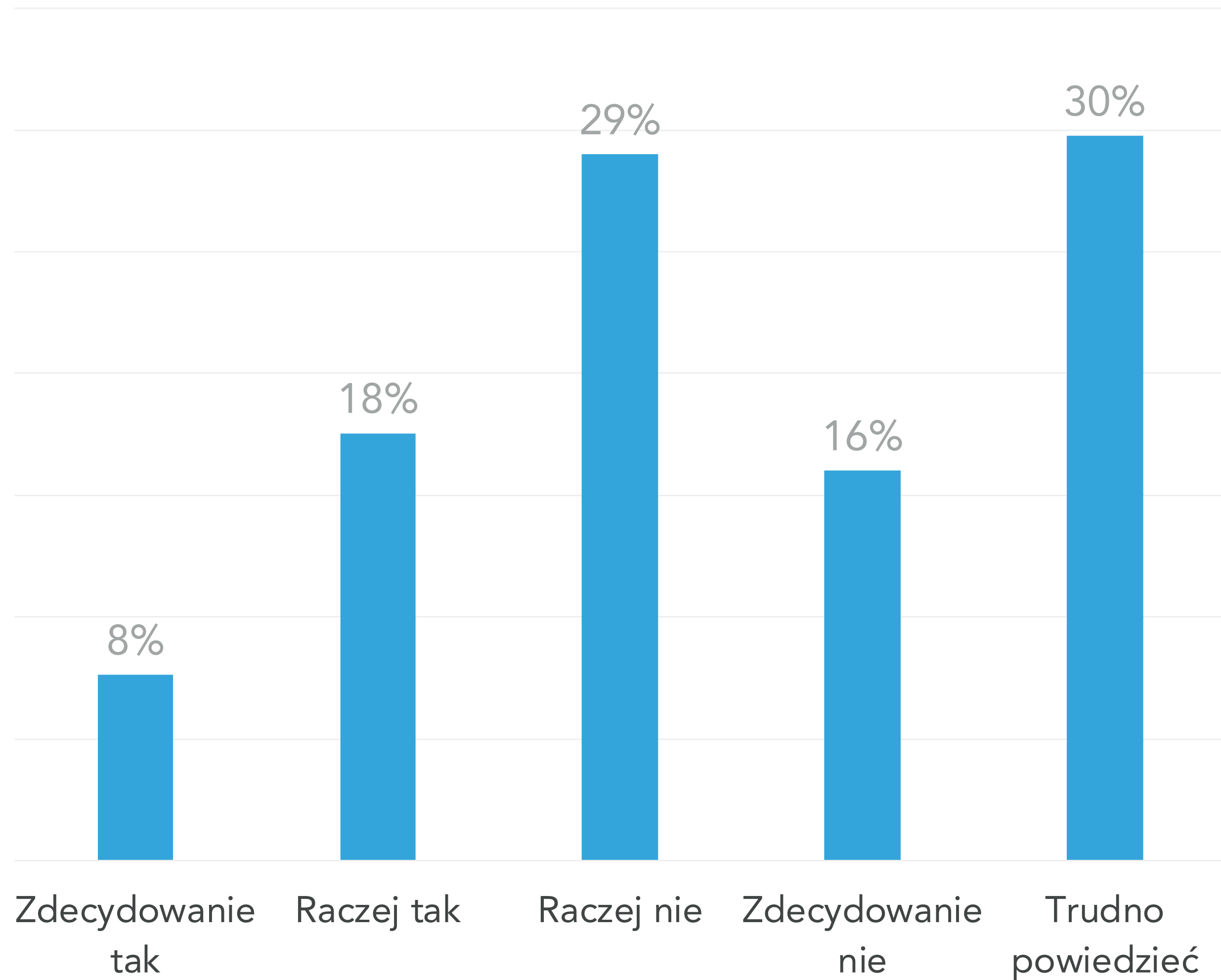

Czy zna Pan/i działalność wasilkowskiej Rady Seniorów? n=134, opracowanie własne

Większość respondentów zadeklarowała brak wiedzy na temat działalności wasilkowskiej Rady Seniorów. Ponad połowa ankietowanych na zadane pytanie udzieliła odpowiedzi przeczącej. Co dziesiąty badany sięgnął zaś po odpowiedź unikową, którą należy interpretować jako pośrednią deklarację nieznanomości działań rady.

Działalność Rady Seniorów znają przede wszystkim mieszkańcy Wasilkowa (jedynie co siódmy badany spoza Wasilkowa wskazuje na znajomość tego gremium), z wykształceniem średnim bądź powyżej średniego.

CHĘĆ DOŁĄCZENIA DO RADY SENIORÓW

Deklarowaną chęć dołączenia do Rady Seniorów wyraziło 26% respondentów. W znacznej większości były to kobiety (32 kobiety, 1 mężczyzna), mieszkańcy Wasilkowa (79%), z wykształceniem średnim lub powyżej średniego (71%), w sytuacji ekonomicznej przeciętnej lub poniżej przeciętnej (67%).

Czy chciał(a)by Pan/i włączyć się do działalności Rady Seniorów?
n=131, opracowanie własne

OFERTA SKIEROWANA DO SENIORÓW W GMINIE WASILKÓW?

	Bardzo potrzebne	Umiarkowanie potrzebne	Niepotrzebne	Trudno powiedzieć
Gimnastyka, zajęcia rehabilitacyjne	84%	8%	1%	8%
Spotkania z innymi senior(k)ami	72%	15%	1%	12%
Konsultacje i doradztwo zdrowotne	65%	16%	5%	14%
Wydarzenia kulturalne	64%	20%	3%	13%
Warsztaty, kursy, szkolenia, wykłady	61%	24%	2%	14%

Jaka oferta dla seniorek i seniorów powinna być realizowana w gminie Wasilków? Proszę ocenić poszczególne typy usług/wydarzeń w skali od niepotrzebne do bardzo potrzebne.
N=132, opracowanie własne.

Wszystkie z ujętych w badaniu typów usług lub wydarzeń zostały uznane przez respondentów za bardzo potrzebne.

Należy zwrócić uwagę, że za wyjątkowo potrzebne uznawano gimnastykę i zajęcia rehabilitacyjne, co po raz kolejny pokazuje znaczenie kwestii związanych ze zdrowiem.

CO POWINNO ZNALEŹĆ SIĘ W OFERCIE WASILKOWSKIEGO CENTRUM SENIORA?

TYP OFERTY	LICZBA WSKAZAŃ
Miejsce do swobodnego spotkania się, wypicia kawy, herbaty (w tym kawiarenka)	30
Rehabilitacja	25
Zajęcia gimnastyczne, ruchowe, joga	23
Zajęcia taneczne, wieczorki taneczne	12
Spotkania z lekarzami specjalistami, wykłady na temat zdrowia	11
Spotkania z ciekawymi ludźmi	10
Wycieczki, spacer z przewodnikiem	10
Występy artystyczne (np. spektakle teatralne, koncerty)	10
Wykłady na interesujące tematy (np. z zakresu historii, prawa)	8
Warsztaty ogólnie	8
Zajęcia kulinarne	6
Zajęcia sportowe (np. tenis stołowy, nordic walking, boks, pływanie)	6
Spotkania z psychologiem	6
Warsztaty rękodzieła	6
Opieka nad seniorami, zapewnienie posiłków, dom dziennego pobytu	5
Długie godziny otwarcia (po 17:00), dobra dostępność dla wszystkich	5
Inne	43

Propozycje respondentów dotyczące oferty Wasilkowskiego Centrum Kultury skupiają się wokół trzech głównych obszarów: **potrzeb społecznych, zdrowotnych oraz kulturalnych**.

Do potrzeb społecznych odwołuje się najczęściej wskazywana propozycja stworzenia miejsca do swobodnego spotkania się, kawiarenki.

Często wskazywano na potrzeby w obszarze zdrowia. Podkreślano chęć uczestnictwa w rehabilitacji, zajęciach gimnastycznych, ruchowych, spotkaniach z lekarzami specjalistami, wykładach na temat zdrowia, zajęciach sportowych.

Do potrzeb w obszarze kultury zaliczyć można zajęcia taneczne, wieczorki taneczne, spotkania z ciekawymi ludźmi, wycieczki, spacer z przewodnikiem, występy artystyczne, wykłady na interesujące tematy, a także warsztaty rękodzieła.

Warto zwrócić również uwagę na odpowiedzi wskazujące potrzebę stosunkowo długich godzin otwarcia oraz dobrej dostępności Centrum dla wszystkich, co może wiązać się z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami, ale także możliwościami dojazdu i powrotu do miejsca zamieszkania (dogodny rozkład kursów transportu publicznego).

Wskazywano również na potrzebę spotkań z psychologiem, co koresponduje z wysokim wskaźnikiem niezaspokajanych potrzeb związanych ze zdrowiem psychicznym.

Respondenci w odpowiedziach odwołali się również do kwestii opiekuńczych: pięciokrotnie wskazana została konieczność opieki nad seniorami, zapewnienie posiłków czy stworzenie domu dziennego pobytu.

Jaka oferta powinna być realizowana w powstającym Wasilkowskim Centrum Seniora?
N=101, opracowanie własne na podstawie odpowiedzi ankietowanych

CO MOŻE POPRAWIĆ JAKOŚĆ ŻYCIA SENIORÓW W GMINIE WASILKÓW?

DIAGNOZA POTRZEB SENIORÓW GMINY WASILKÓW
WYNIKI BADANIA JAKOŚCIOWEGO

KOGO ZAPROSZONO DO WYWIADÓW FOKUSOWYCH (FGI)?

Chcąc przyjrzeć się bliżej niektórym kontekstom życia i aktywności seniorów w mieście i gminie Wasilków zaprosiliśmy seniorów i seniorki do udziału w zogniskowanych wywiadach grupowych zwanych także wywiadami fokusowymi.

Obie grupy fokusowe dobraliśmy zgodnie z ustalonymi wcześniej kryteriami. Oprócz kryterium dostępności, wzięliśmy pod uwagę zróżnicowanie ze względu na wiek (seniorzy do 70. roku życia i po 70 roku życia), płeć, aktywność zawodową i miejsce zamieszkania (Wasilków lub teren gminy).

W obu wywiadach wzięło udział łącznie trzynaście kobiet i dwóch mężczyzn, w tym dwoje mieszkańców terenów gminnych. Uczestnicy badania dość żywiołowo i aktywnie dyskutowali odpowiadając na pytania stawiane przez moderatorkę, ale także, co warto podkreślić, wchodzili w dyskusję, nieraz także polemikę ze sobą nawzajem.

Proces rekrutacji zgodnie z ustalonymi kryteriami oraz organizację badań fokusowych aktywnie wspierała i realizowała Rada Seniorów Gminy Wasilków i Urząd Miejski w Wasilkowie.

ZRÓŻNICOWANIE DOŚWIADCZEŃ SENIORÓW I SENIOREK - PERSPEKTYWA BADANYCH

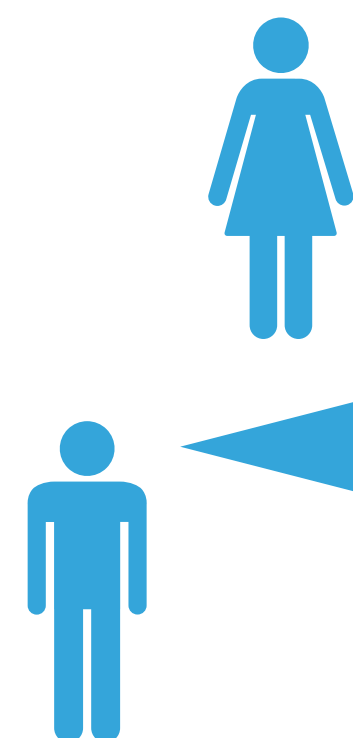
Podczas realizacji badań fokusowych ciekawiło nas m.in. to, w jakim stopniu badani rozpoznają zróżnicowanie społeczności seniorek i seniorów oraz na ile świadomi są istnienia rozmaitych uwarunkowań kształtujących sytuację życiową osób starszych w gminie.

Podczas wywiadów pytaliśmy o typowy tydzień z życia seniora, a także podstawowe różnice pojawiające się w doświadczeniach osób starszych zamieszkujących Wasilków i obszary wiejskie gminy.

Osoby badane dość szybko stwierdzały, że trudno jest mówić o typowości doświadczeń seniorów, bo wiele różnych kontekstów wpływa na ostateczny kształt takich doświadczeń. Podczas obu realizowanych wywiadów badani w pierwszej kolejności odnosili się przede wszystkim do swoistej dynamiki życia seniorów i seniorek. Precyzyjnie wskazywano tu granice wiekowe dla młodszych seniorów (60+ i 70+) i starszych seniorów (80+), a sam **wiek i pośrednio związany z nim stan zdrowia z perspektywy badanych stanowiły pewną naturalną „cenzurę” dla zakresu aktywności i uczestnictwa w życiu społecznym.**

Wskazana zależność koresponduje z prezentowanymi wcześniej wynikami badania ankietowego.

Badani w obu grupach fokusowych byli więc zgodni co do tego, że repertuar aktywności podejmowanych przez młodszych seniorów będzie nieco bardziej rozbudowany (również dlatego, że często są to aktywności bardziej „angażujące” fizycznie i intelektualnie). Ponadto, właśnie do młodszych seniorów częściej kierują swoje propozycje organizacje i instytucje. Zakładano także, że chęć i możliwości podtrzymywania kontaktów społecznych będą w przypadku seniorów 60+ i 70+ zasadniczo większe niż w przypadku osób po 80. roku życia, co łączono m.in. z ich gorszą kondycją psychiczną. W dalszej części wywiadu wybrzmiewały także opinie o braku oferty skierowanej do seniorów starszych, których sytuację opisywano z perspektywy wspomnianej dynamiki życia osób starszych. Osoby badane niejako „upominały się” tu o ofertę dla starszych seniorów, biorąc pod uwagę, że w niedalekiej przyszłości same będą nią zainteresowane.

Jak byłam u tych [starszych] seniorów swoich, jak odwiedzałam i rozmawiałam z nimi: a to teraz nogi bolą, a to dojść nie mogą, to coś tam innego jest...
To sami są, nie mają opieki, żeby ktoś tam doprowadził. (...) To parę jest czy kilkanaście osób.
Żeby od czasu do czasu ich zebrać i też im coś pokazać, żeby oni coś widzieli, coś mieli” [FG2_P7.2]

Senior to jest i ten, co ma lat 60 i co ma lat 90. I różną sprawność mają, więc seniorzy młodszy, tacy jeszcze na chodzie, to mają naprawdę niezłą ofertę. Przynajmniej ja chodzę na gimnastykę w poniedziałek, środę i piątek, są zajęcia i są 4 grupy, jest bardzo duże zapotrzebowanie, duże zapotrzebowanie na gimnastykę i rehabilitację. [...] We wtorki są zajęcia z muzykoterapii, czyli śpiewy przy akordeonie, piosenki ludowe, pieśni patriotyczne [...] jest też Uniwersytet Trzeciego Wieku, do którego też należę. To są zajęcia co 2 tygodnie we czwartki, tak że prawie cały tydzień jest dopięty. [FG11_P1.1]

AKTYWNOŚĆ SENIORÓW A SYTUACJA OSOBISTA I DOSTĘP DO OFERTY I INFRASTRUKTURY

Badani wskazywali także na inne uwarunkowania różnicujące doświadczenia oraz aktywności seniorów i senierek:

- ▶ Potrzeba spędzania czasu z innymi ludźmi; „towarzystwo” versus potrzeba „świętego spokoju”
- ▶ Przynależność do organizacji czy nieformalnych grup senioralnych versus brak takiej przynależności
- ▶ Status matrymonialny (osoby samotne, wdowy/wdowcy versus osoby pozostające w związkach małżeńskich lub nieformalnych)
- ▶ Pory roku (aktywne wiosna, lato i jesień versus mniej aktywna zima)
- ▶ Indywidualne preferencje, zainteresowania, pasje
- ▶ Aktywność zawodowa i status ekonomiczny

Ja na przykład dojeżdżam sobie do puszczy, zostawiam samochód i mam taką trasę z kijkami i idę. Bardzo nie lubię dużego tłoku. Naprawdę dobrze się czuję jak idę sama. Już nawet kurczę tego męża nie zabieram. [FG1_P7.1]

W badaniach fokusowych interesowało nas również to, w jaki sposób miejsce zamieszkania (Wasilków, teren gminy) wpływa na aktywność seniorów i senierek. Pytaliśmy zatem o to, czy seniorzy w miejscowościach gminnych i w samym Wasilkowie podejmują podobne aktywności czy ich codzienne zajęcia znacząco różnią się od siebie. Ciekawiło nas też czy z perspektywy badanych widoczne są różnice w dostępie do oferty kierowanej do seniorów czy do infrastruktury, w której oferta ta jest realizowana.

Wedle opinii uczestników badań fokusowych **miejsce zamieszkania wpływa przede wszystkim na różnice w dostępie do aktywności grupowych (zorganizowanych)**. Seniorzy i seniorki niemieszkający w Wasilkowie mają do dyspozycji nieco mniejszy repertuar zajęć i aktywności proponowanych w lokalnych świetlicach. Częściej spotkamy się tam z aktywnościami na świeżym powietrzu (ogniska, grille, festyny), z działalnością zespołów ludowych i Kół Gospodyń Wiejskich. Rzadziej z kolei organizowane są tam zajęcia rehabilitacyjne czy gimnastyka. Do miejscowości gminnych zazwyczaj też nie docierają ze swoją ofertą organizacje senioralne i inicjatywy nieformalne. W pewnym sensie zrozumiałe jest więc przekonanie części badanych, że seniorzy z miejscowości gminnych po prostu chętniej organizują się wokół lokalnej przyrody i częściej podejmują aktywności indywidualnie niż grupowo (prace w ogrodzie, grzybobranie, spacer). Badany pochodzący z jednej z gminnych miejscowości uważał jednak, że znaczna część seniorów i senierek nie podejmuje żadnej aktywności poza „rutynowym” oglądaniem telewizji. Jednocześnie w wywiadach zaznaczano też, że gminna oferta rozwija się, a lokalna infrastruktura jest dobrej jakości (świetlice). Niemniej należy podkreślić, że jeśli seniorzy z terenu gminy chcą korzystać z zajęć organizowanych w Wasilkowie wiąże się to dla nich z inwestycją czasu (dojazd, logistyka) i pieniędzy (koszty transportu). Badani po raz kolejny odwoływali się tu do dynamiki życia seniorów. Zwracano uwagę, że sam proces organizacji czasu, dojazdu i powrotu wymaga pewnej dodatkowej motywacji, która pozwala na przezwyciężenie trudności. Można więc zakładać, że na takie rozwiązanie decydują się nieliczni, młodszy seniorzy. Na wykluczenie transportowe części seniorów zamieszkujących wiejskie tereny gminy wskazują również wyniki badania ankietowego.

Ja myślę, że robią to samo co my, prócz tego, że nie chodzą na ćwiczenia do MOAK. [FG11_P3.2]

[...]w Rybnikach, [...] oni teraz chodzili, mieli kurs komputerowy, [...] tam było 9 osób, mają świetlicę w szkole. No, a teraz założone jest Koło Gospodyń Wiejskich, wychodzą, spotykają się, dostali dofinansowanie. [FGI_P4.2]

Jak u nas na wsi [...] to z domu nie wychodzą w ogóle. [FGI_P1.2]

Do Wasilkowa z mojej wsi jest 7 km, więc trzeba się przemieścić albo samochodem albo pieszo, co dzisiaj jest raczej rzadkie, ale panie z naszej wsi przyjeżdżają na gimnastykę, która jest organizowana tam, 2, 3, 4 panie, [...] chodzą np. z kijkami na spacer, bo to jest skraj Puszczy Knyszyńskiej, więc teraz różnorodność, grzyby nie grzyby, jagody, więc w zasadzie od wiosny, kiedy ta zieleń wybucha, no to są spacer. Nie jeżdżenie do miasta czy Wasilkowa czy Białegostoku, to już tylko kiedy jest jakaś potrzeba, natomiast wszystkie inne sprawy są na miejscu załatwiane tzn. i spotkania jakieś sąsiedzkie i spacer i ktoś przyjeżdża czy rodzina przyjeżdża czy wspólne ognisko. [FG11_P6.1]

OBSZARY INDYWIDUALNYCH I GRUPOWYCH AKTYWNOŚCI SENIORÓW NA PODSTAWIE BADAŃ FOKUSOWYCH

Aktywności sportowe, fizyczne

Nordic walking, zajęcia taneczne,
zajęcia gimnastyczne, rehabilitacja

Aktywności intelektualne i rozwój duchowy

Rozwiązywanie krzyżówek,
czytanie książek i prasy,
udział w spotkaniach tematycznych,
warsztatach i szkoleniach
uczestnictwo we wspólnocie religijnej

Aktywności kulturalne

Udział w spektaklach teatralnych, wystawach,
koncertach

Aktywności na świeżym powietrzu

Dogłądanie ogrodu, spacer, grill, ognisko

Aktywności artystyczne

Zajęcia wokalne, uczestnictwo w zespołach
muzycznych, uczestnictwo w chórze,
muzykoterapia, rękodzieło

Aktywności społeczne i towarzyskie

Wycieczki, wyjazdy,
gry karciane, wieczorki taneczne,
nieformalne spotkania przy herbacie,
inicjatywy społeczne

Inne aktywności

Gotowanie,
zajmowanie się wnukami,
aktywności zawodowe

AKTYWNOŚĆ SENIORÓW I SENIOREK - KLUCZOWI GRACZE

Zarówno zasięg tematyczny działań skierowanych do seniorów i seniorek, jak i częstotliwość aktywności proponowanych osobom starszym w gminie Wasilków uznać można za stosunkowo duże. Wskazują na to dokumenty sprawozdawcze Rady Seniorów, gdzie odnajdziemy opisy współpracy z różnymi instytucjami czy opisy inwestycji. Na dużą różnorodność aktywności wskazuje także program III. Dnia Seniora, będący swoistym przeglądem inicjatyw senioralnych i, co ważne, cieszący się sporym zainteresowaniem społeczności i wysoką frekwencją. Jakie jest zatem otoczenie instytucjonalne wspierające aktywność seniorów i seniorek w gminie Wasilków? Podczas badań fokusowych szczególnie interesowało nas jakie podmioty sami badani uznają za „kluczowych graczy” w tym polu i jak oceniają ich działalność?

- ▶ Badani stosunkowo dobrze rozpoznawali instytucje przygotowujące ofertę senioralną na terenie Wasilkowa i dość precyzyjnie łączyli je z konkretnymi zajęciami czy działaniami. Wskazywano tu przede wszystkim na Miejski Ośrodek Animacji Kultury i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Oba te podmioty badani oceniali wysoko. Jeden z naszych rozmówców zastrzegł również, że MOPS dobrze spełnia swoją misję także na terenie miejscowości gminnych.
- ▶ Jako miejsce przyjazne seniorom i seniorkom, ale niewychodzące z własną inicjatywą zajęć dla osób starszych oceniono Miejską Bibliotekę Publiczną. Niemniej sygnalizowano drobne wsparcie jakiego udzieliła biblioteka nieformalnej grupie Ogrodomaniaczek.
- ▶ Badani wspominali także o instytucjach kościelnych, ale należy zaznaczyć, że różnili się w opiniach. Ścierały się tu stanowiska wskazujące na zaangażowanie Kościoła w organizowanie inicjatyw skierowanych do seniorów oraz te, które wskazywały na niewykorzystany potencjał, którym dysponują instytucje kościelne (głównie w zakresie wsparcia osób w trudnej sytuacji materialnej)
- ▶ Warto też zaznaczyć, że część uczestników badań fokusowych utożsamiała zajęcia, na które uczęszcza przede wszystkim z miejscem, lokalizacją, w której się odbywają, a w mniejszym stopniu z instytucją, która organizuje projekt czy wydarzenie. Stosunkowo często mówiono więc np. o „zajęciach na Dwornej” czy „klubie seniora na Dwornej”, a nie o Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.
- ▶ Podczas jednego z wywiadów wyraźnie podkreślano zaangażowanie oraz aktywną, wspierającą rolę Urzędu Miejskiego oraz burmistrza.
- ▶ Badani zdecydowanie rzadziej odnosili się do terenów gminnych, niemniej zwracano uwagę na znaczenie Kół Gospodyń Wiejskich czy też spotkań organizowanych w sołectwach. Należy jednak podkreślić, że z wskazanymi podmiotami łączono raczej ogólne opisy działań jakie podejmują.

Sąsiadkom MOPS bardzo dużo pomaga. Co roku i lodówki, nie lodówki, kupił, przywiózł. Jedna była za duża nawet, to wymieni na mniejszą, bo do domu się nie mieściła. Dowożą coraz tam i zapomogi pieniężne [...] wiem, że bardzo dużo im pomagają wszystkim [FGI2_P1.2]

Uważam, że MOAK działa wspaniale. Są wystawy, są spotkania, są dla dzieci, dla młodzieży, dla starszych. Ja sama jak tylko mam czas to uczestniczę w różnych imprezach organizowanych. Uważam, że robią świetną pracę, naprawdę.[FGI2_P6.1]

AKTYWNOŚĆ SENIORÓW I SENIOREK - KLUCZOWI GRACZE CD.

Bez wątplenia, w polu instytucjonalnym swoje znaczenie mają także organizacje senioralne. W związku z tym faktem w badaniach fokusowych pytaliśmy także o to, jakie organizacje działające na rzecz seniorów rozpoznają badani i jak oceniają ich dotychczasową aktywność. Interesowała nas także rola grup i inicjatyw nieformalnych oraz liderów społecznych.

Uniwersytet Trzeciego Wieku [...] jeździliśmy dwa razy do teatru, ale tam też były prelekcje z lekarzem, policją. [FGI 2_ P3.2]

Biblioteka to jest miejsce, że jeśli ktoś ma ochotę to tam książkę dostanie i rozmowę, ale tak, ani Kościół, ani Uniwersytet [Trzeciego Wieku] nie działa. [FGI1P1.1]

- ▶ W odpowiedziach badanych po raz kolejny bardzo widoczne było skupienie na Wasilkowie i działających tam organizacjach, grupach, lider(k)ach. Na terenie gminy badani lokowali jedynie aktywność Kół Gospodyń Wiejskich, nie wskazując konkretnych aktywności, jakimi koła się zajmują. Zaznaczano przy tym, że Wasilków ma także swoje (miejskie) gospodynie zrzeszone w kole.
- ▶ W wywiadach wskazano na aktywność następujących podmiotów i związanych z nimi inicjatyw:
 - Grupa Aktywni 50+
 - Dawny Klub Seniora
 - Inicjatywa nieformalna Ogrodomaniaczki (komunikująca się poprzez Facebook)
 - Uniwersytet Trzeciego Wieku

O ile jednak o większości inicjatyw mówiono w superlatywach to UTW zebrał zarówno pozytywne jak i krytyczne recenzje swojej działalności. Głosy negatywne dotyczyły tu przede wszystkim małego zaangażowania seniorów w proponowane aktywności i słabo dostępną informację na temat organizowanych inicjatyw.

Bardzo interesująca okazała się także dyskusja na temat liderów, a mówiąc ściślej liderki seniorskich grup i organizacji. Dyskusja w obu grupach fokusowych przynosi bowiem obraz liderki, która przypomina postać „Siłaczki” ze słynnej noweli Stefana Żeromskiego. W opinii badanych liderka dysponuje wysokim kapitałem kulturowym i społecznym. Łączy w sobie wiele kompetencji i talentów, m.in. nienaganną prezencją, talent organizatorski czy oratorski. Kieruje licznymi projektami i przedsięwzięciami, jest tzw. człowiekiem-instytucją, który cieszy się społecznym uznaniem, szacunkiem i dobrą renomą.

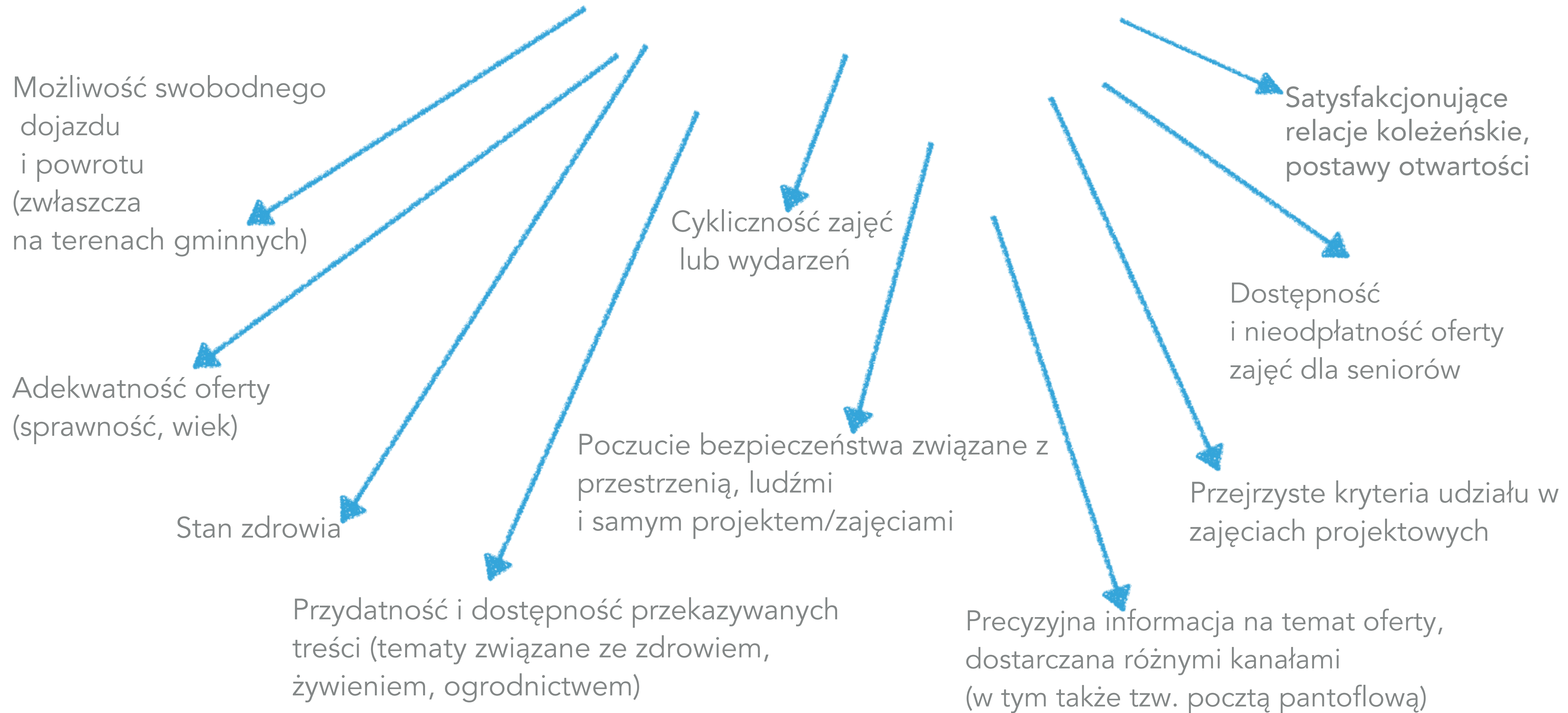
Badani szczerze doceniali wymienione cechy łącząc je wprost z osobą przewodniczącej Rady Seniorów Gminy Wasilków, podkreślając przy tym swoją wdzięczność za jej sumienną pracę. Warto jednak zauważyć, że jeśli ujawniany przez badanych sposób myślenia miałby dotyczyć liderki organizacji senioralnych „w ogóle” to może on przynieść kilka nieoczekiwanych konsekwencji. Po pierwsze, może skutkować nierealistycznymi oczekiwaniami kierowanymi wobec liderki i samego gremium, którym kieruje. Po drugie, może „zwalniać z odpowiedzialności” osoby z liderką współpracujące, jednocześnie nakładając na nią zbyt wiele zadań i obowiązków. Po trzecie, może pośrednio i oczywiście nieintencjonalnie hamować proces rozwijania innych modeli współpracy czy przywództwa.

Przede wszystkim była dyrektorem Szkoły Podstawowej. Umie się zachować, umie się wysławić, nie palnie głupoty [...]. (P3.2)

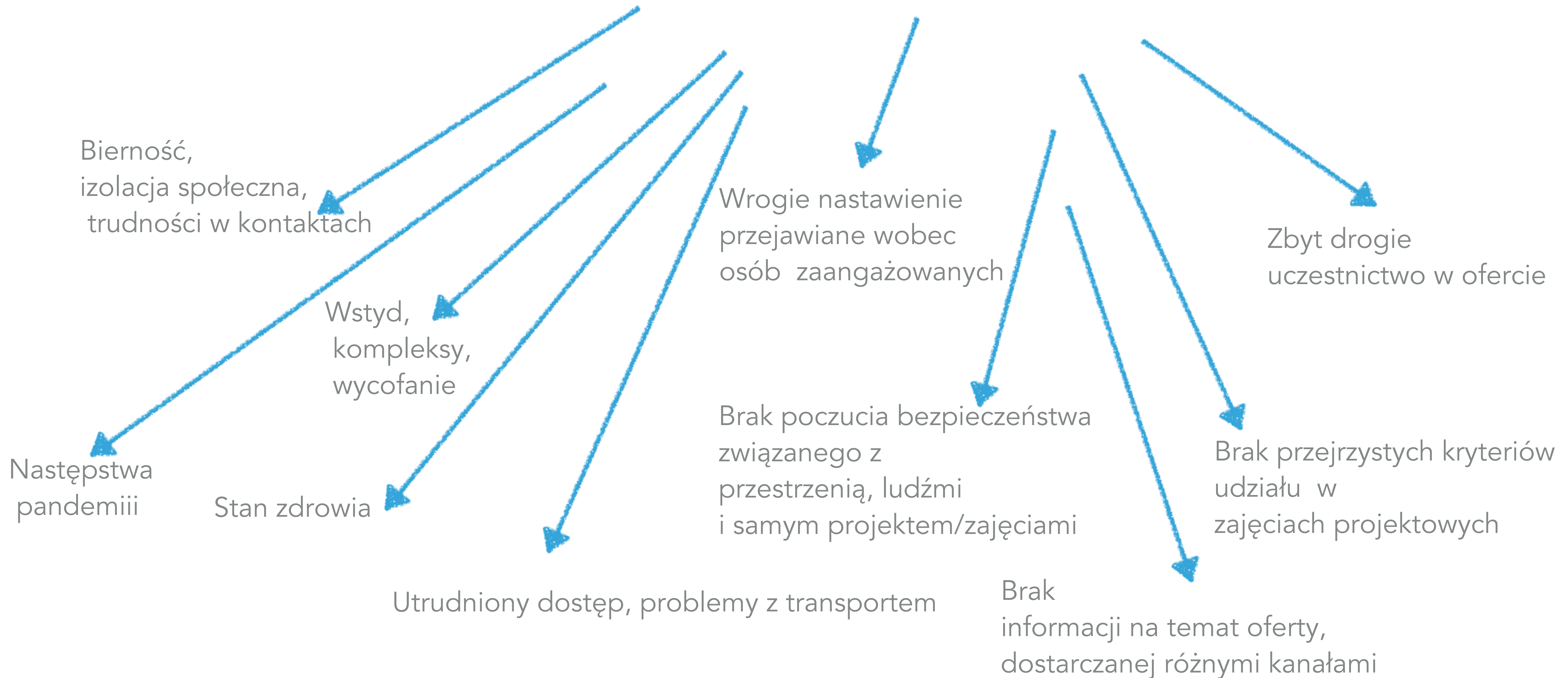
[FGI2_P8.2]

Ona potrafi zadzwonić do kogoś [...] potrafi namówić. Jak ze mną ona rozmawia, to taki mam uśmiech, taką radość, że nie powiesz, że nie pojedę. [FGI2_P8.2]

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE AKTYWNOŚCI SENIORÓW W ŚWIETLE WYPOWIEDZI BADANYCH

BARIERY ZWIĄZANE Z AKTYWNOŚCIĄ W ŚWIETLE WYPOWIEDZI BADANYCH

ROZPOZNAWALNOŚĆ GMINNEJ RADY SENIORÓW

Podobnie jak w przypadku badań ankietowych opinie na temat Rady Seniorów Gminy Wasilków zgromadzone w ramach badań fokusowych wskazują na ograniczone rozpoznawanie powierzonych jej zadań i faktycznie podejmowanych działań, a także samych członków.

Wprawdzie seniorzy i seniorki zaproszeni do grup fokusowych w nieco większym stopniu rozpoznawali omawiane gremium niż uczestnicy badania ankietowego, a część badanych względnie orientowała się w niektórych aktywnościach rady (przede wszystkim w odniesieniu do projektu związanego z powstającym Wasilkowskim Centrum Seniora), to w dyskusji trudno było uzyskać obraz jej podstawowych zadań czy kompetencji jej członków. Sprawa ma się podobnie, jeśli idzie o procedurę wyborów do RSGW.

Wydaje się, że powyższy stan rzeczy po części tłumaczy pewne uwagi krytyczne formułowane wobec Rady Seniorów Gminy Wasilków (zwłaszcza przez jednego z badanych). Tłumaczy także wyrażaną podczas wywiadów fokusowych niechęć do zaangażowania się w działania rady. Warto zwrócić uwagę, że badani jednocześnie przyznawali, że przewodnicząca Rady cyklicznie dzieli się informacjami na temat podejmowanych aktywności. Istnieje jednak prawdopodobieństwo, że tak długo jak widziana jest jako hiperskuteczna liderka, seniorzy i seniorki zakładają, że ich zaangażowanie nie jest konieczne. Zwłaszcza, że wiąże się ono z pracą wolontaryjną.

Rada Seniorów w ten sposób działa, że tutaj jest nawet skrzynka powieszona jakiejś uwagi seniorzy jak mają, to wszystko tutaj jest. Chociaż tu wiadomo, że mało jest wiadomości. [...] No i jest założona strona w internecie też. Jest połączenie. Chociaż nie wszyscy starzy ludzie czytają. [FGI2_P5.2]

Dopóki będą Aktywni 50, w większości nie patrząc na innych tylko na siebie, wolę nie być [w Radzie Seniora]. [...] Dlatego, że ta grupa narzuca innym, to co żeby było dobre dla nich, nie dla pozostałych mieszkańców seniorów, tylko sobie, tej grupie tylko [...] Jeszcze jak nie było nawet domu seniora, co zaczęli, było co innego, to tylko te osoby szły i do tej pory chodzą, więcej nikt. [FGI1_P5.1]

Wywiady fokusowe pozwoliły nam również przedyskutować oczekiwania, jakie badani wiążą z kluczowym projektem pilotowanym przez gminną Radę Seniora czyli nowopowstającym Wasilkowskim Centrum Seniora. Pytaliśmy zatem o to, kto powinien decydować o kształcie oferty centrum oraz kto, zdaniem badanych, mógłby takim centrum zarządzać.

Oba wywiady fokusowe dostarczyły nam sporo danych, choć trzeba zaznaczyć, że informacje te *en masse* tworzą obraz sprzecznych oczekiwań.

Badani w roli dyrektora/dyrektorki Wasilkowskiego Centrum Seniora :

- (1) widzieli młodą, dobrze wykształconą osobę, która może pochwalić się doświadczeniem pracy z seniorami i rozumieniem ich potrzeb, a także potrafi pisać projekty i ubiegać się o dotacje czyli ma umiejętności związane z pozyskiwaniem środków finansowych i rozwijaniem centrum
- (2) nie określali szczegółów związanych z kompetencjami przyszłej kadry zarządzającej, a skupiali się na postulacie utrzymania dotychczasowej oferty realizowanej przez MOAK, MOPS i inne podmioty, sugerując, że to dotychczasowi organizatorzy inicjatyw senioralnych powinni zająć się zarządzaniem (obok wymienionych wcześniej instytucji wskazywano także urzędników Urzędu Miejskiego i członków Rady Seniorów)

OCZEKIWANIA FORMUŁOWANE WOBEC CENTRUM SENIORA NA PODSTAWIE WYPOWIEDZI BADANYCH

Jeśli chodzi o oczekiwania związane z ofertą zajęć i aktywności kierowanej do seniorów, uczestnicy wywiadów fokusowych wskazali na następujące elementy oferty:

- ▶ Kursy malowania,
- ▶ Gimnastyka,
- ▶ Rehabilitacja,
- ▶ Zajęcia taneczne,
- ▶ Organizacja wycieczek
- ▶ Organizacja wydarzeń kulturalnych
- ▶ Nauka obsługi komputera i internetu
- ▶ Język angielski
- ▶ Spotkania i prelekcje z udziałem ze specjalistów z różnych dziedzin (lekarz, dietetyk, ogrodnik, prawnik, psycholog, psychiatra) w formie wykładów
- ▶ Warsztaty kulinarne, kuchnia alergika, wegetariańska, wegańska, zdrowa kuchnia
- ▶ Zajęcia skierowane na rozwijanie kompetencji społecznych
- ▶ Rozwijanie indywidualnych zdolności, wykorzystanie wiedzy seniorów do prowadzenia zajęć, warsztatów kierowanych również do innych pokoleń (integracja międzypokoleniowa)
- ▶ Warsztaty fotograficzne
- ▶ Utworzenie kawiarenki otwartej w określonych godzinach (miejsce spotkań), np. 2 razy w tygodniu, w której będzie można grać w karty, szachy spotkać się ze znajomymi lub poznać kogoś nowego
- ▶ Opieka nad osobami starszymi, którymi zajmują się młodszy, sprawniejsi seniorzy

KLUCZOWE POTRZEBY SENIORÓW W ŚWIETLE WYPOWIEDZI BADANYCH

Potrzeba bezpieczeństwa - odnosi się do wielu kontekstów codziennego funkcjonowania seniorów i senierek w Gminie Wasilków. Chodzi tu o (1) bezpieczeństwo fizyczne, związane ze swobodnym, komfortowym korzystaniem z przestrzeni miejskiej, obszarów zielonych, lokalnej infrastruktury bez obaw o własne zdrowie oraz dostępnością oferty zajęć profilaktycznych, prozdrowotnych, rekreacyjnych (2) bezpieczeństwo psychiczne związane z satysfakcjonującymi relacjami interpersonalnymi oraz swobodnymi, życzliwymi kontaktami w obrębie grup czy środowisk seniorskich (3) bezpieczeństwo informacyjne związane zarówno z dostępem do zrozumiałej informacji na temat inicjatyw senioralnych, w tym do kryteriów udziału w działaniach projektowych jak i do zróżnicowanych ze względu na preferencje kanałów informacji (4) bezpieczeństwo społeczne, związane z budowaniem przyjaznego, wspierającego i niewykluczającego otoczenia społecznego, w którym swobodnie funkcjonują przedstawiciele różnych pokoleń (wymiana doświadczeń i uzupełnianie się kompetencji, faktyczny dialog międzypokoleniowy) a także rozmaite instytucje stymulujące do rozwoju i skoncentrowane na poprawie jakości życia seniorów.

Potrzeba lepszego rozpoznania sytuacji starszych seniorów - odnosi się przede wszystkim do pogłębionej analizy dynamiki życia seniorów dokonywanej przez organizacje i instytucje różnego typu. Typowy dla starszego wieku spadek aktywności, nierzadko także gorszy stan zdrowia (w tym zdrowia psychicznego) czy ograniczona mobilność w dużym stopniu przyczyniają się do izolacji społecznej i samotności osób 80+. Badani zwracają więc uwagę na konieczność kierowania do starszych seniorów oferty zawczasu uwzględniającej te uwarunkowania. Podkreśla się w tym kontekście również kwestię wspierania rodziny i bliskich osób 80+ w zakresie niezbędnych umiejętności i kompetencji ,a także w sferze niezbędnych rozwiązań praktycznych.

(wsparcie warsztatowo-szkoleniowe dotyczące opieki nad seniorami, wsparcie psychologiczne dla rodzin i opiekunów związane z doświadczeniem sprawowania opieki nad osobą starszą, wyraźne wyodrębnienie zadań Centrum Seniora skierowanych na realizację oferty dla starszych seniorów w przestrzeni centrum)

KLUCZOWE POTRZEBY SENIORÓW W ŚWIETLE WYPOWIEDZI BADANYCH

Jeszcze się nie wkręciłam w pełni w seniorstwo, ale skoro udało się utworzyć te grupy i działają to najlepszy jest kontakt bezpośredni i polecenia lub zachęcenia, może nawet szkolenia z tego jak zachęcić. Z Ogrodomaniaczkami od razu był ktoś pod wrażeniem, że oddolnie zrobili coś, tak samo 50+ od dołu powstało, znali potrzebę i od dołu ją zakomunikowali i działali. Rozdając rośliny poznałam ludzi których nawet nie wiedziałam że są, ktoś ogłosił na Facebooku, że coś ma i działało, 50-60 osób grupa jest, ale [wyzwaniem jest] moderowanie tego żeby tylko z Wasilkowem się działo, nie wiadomo jak to dalej zakomunikować np. W bibliotece zostawiałam ulotki i były brane. [FGI1_P7.1]

Tak, parę razy, i ja, i ona, i wiele innych koleżanek naszych zetknęły się z takim: o, już nakarmili was? Przewinęli? [FGI2_P3.2]

Jak tutaj już ten klub otworzą, ten nowy klub tego seniora, to może więcej ludzi zorganizuje się, zbierze się, że będzie przychodzić, bo jak mówiłam, że kawiarenka czy tam coś ma być, o to dobrze byłoby bo, jak tak spotkać się i porozmawiać chcesz, to na ulicy. Tak, to będzie można zająć sobie i posiedzieć. [FGI2_P7.2]

Młodzież wciągnąć trzeba, żeby oni widzieli, że ten starszy może też to robić [być aktywnym członkiem społeczności] [FGI2_P2.2]

[...] tam jest taka plaża świetna, te takie różne rzeczy, że to by można było wykorzystać, bo ci panowie tam, my chodzimy z kijkami, trochę się boimy, najczęściej piją na ławkach [...], więc to jest trochę niebezpieczne. [FGI1_P2.1]

Spółeczeństwo rzeczywiście się starzeje, a jednocześnie ludzie dłużej żyją i trzeba też zapewnić takie godne życie [FGI1_P7.1]

Nie ma też wsparcia dla opiekunów. Nam potrzebne byłoby się spotkać i wymienić doświadczenia i też żeby jakaś pielęgniarka pouczyła [FGI1_P3.1]

Dużo jest ludzi z depresjami i po prostu nie chce się im, nie chce się wychodzić, nie chce się z ludźmi spotykać. Dużo jest ludzi zagubionych. [...] Jak coś się robi to jest źle, jak coś się nie robi to też jest źle, wszystko na nie. Brak odwagi... „co ludzie powiedzą?”. [FGI2_P8.2]

Być może [potrzeba bycia w kontakcie] jest to potrzeba nieuświadomiona, bo tak jak jest z depresją, bardzo wielu ludzi, szczególnie depresja jest związana też z wiekiem i ona jest fizjologiczna, więc wydaje mi się, że bardzo często jest nieuświadomiona i to izolowanie się, chociażby takie, że w ogóle nie wychodzę i nie chcę, to jest trochę z takich stanów depresyjnych. [...] Więc jeżeli chodzi o taką możliwość, bo bardzo często jest potrzebne wręcz teraz leczenie farmakologiczne, ale wspomagane jakąś terapią, czyli też takie uświadamianie. [FGI1_P7.1]

DIAGNOZA POTRZEB SENIORÓW GMINY WASILKÓW NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

WNIOSKI KOŃCOWE

1. Wszystkie komponenty zrealizowanej diagnozy pozwalają stwierdzić, że aktywność środowisk senioralnych na terenie Gminy Wasilków jest stosunkowo wysoka. Pole aktywności wraz ze społecznością senierek i seniorów aktywnie współtworzą kluczowi gracze instytucjonalni (instytucje miejskie, organizacje i grupy nieformalne, przedstawiciele samorządu terytorialnego). Skierowana do seniorów i senierek oferta jest różnorodna, a jej jakość oceniana jest wysoko. Badani (we wszystkich częściach realizowanej diagnozy) postulują jej utrzymanie. Wyniki badania ilościowego i jakościowego wskazują też na konieczność dalszego rozwijania repertuaru inicjatyw seniorskich, w oparciu o zaproponowane kierunki (kontynuacja zajęć grupowych skupionych wokół profilaktyki zdrowotnej i aktywności fizycznej oraz zdrowia psychicznego, lepsze rozpoznanie wybranych segmentów odbiorców: starsi seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, mężczyźni, „nowi” seniorzy)
2. Zrealizowana diagnoza (w szczególności jej komponent ilościowy) ujawnia dysproporcje związane z szeroko rozumianym dostępem do oferty skierowanej do seniorów, co w istotny sposób przekładać się może na mniejszą aktywność lub niewidoczność wszystkich tych, których owe dysproporcje dotyczą. Problemy związane z dostępem do oferty wiążą się przede wszystkim z kwestiami transportowymi (koszty dojazdu, rozkłady jazdy komunikacji publicznej) i możliwością korzystania z infrastruktury (np. godziny otwarcia instytucji). Wykluczenie komunikacyjne dotyczy przede wszystkim osób mniej zamożnych i mieszkających na terenach wiejskich Gminy Wasilków. Dostęp do oferty, jak pokazują badanie ankietowe i wywiady fokusowe, utrudniać mogą także: gorsza sytuacja ekonomiczna (w szczególności dotyczy to osób mieszkających samotnie), niejasne lub nieprecyzyjnie komunikowane warunki udziału w projektach senioralnych, konflikty interpersonalne w obrębie organizacji i grup seniorskich.
3. Zgromadzone na poczet diagnozy dane wyraźnie pokazują, że kluczowym kontekstem dla aktywności seniorskiej są kwestie związane ze zdrowiem, które badani postrzegają w kategoriach najcenniejszego posiadanego zasobu umożliwiającego satysfakcjonujące uczestnictwo w życiu społecznym. Wyniki badania ankietowego pokazują, że typowa dynamika aktywności i widoczności seniorów w społeczności lokalnej wiąże się właśnie ze stanem zdrowia oraz możliwością wspomaganego na rozmaite sposoby. Potwierdzają to także badania fokusowe. Warto podkreślić, że chodzi tu zarówno o sprawność fizyczną osób starszych jak i o ich kondycję psychiczną. W tym kontekście wyniki badania ilościowego wskazują na potrzebę działań aktywizacyjnych i profilaktycznych skierowanych w szczególności do starszych mężczyzn.
4. Z badań jakościowych wyłania się obraz kluczowej potrzeby społeczności senioralnej – szeroko rozumianej potrzeby bezpieczeństwa. Należy zwrócić uwagę na opisane w diagnozie poszczególne aspekty bezpieczeństwa (fizyczne, psychiczne, informacyjne, społeczne). Ich rozpoznanie i sukcesywne budowanie rozmaitych działań wokół tych kwestii przynieść może z jednej strony znaczące osłabienie postaw unikowych (bierność, niechęć do zaangażowania ze strony osób starszych), a z drugiej strony wyraźne osłabienie postaw wrogości (sabotowanie działań senioralnych, ośmieszanie grup, organizacji czy konkretnych osób na forum społeczności)

WNIOSKI KOŃCOWE

5. Oba główne komponenty diagnozy, ale także analiza danych zastanych wyraźnie pokazują, że powstające Wasilkowskie Centrum Seniora to kluczowa dla środowisk senioralnych inwestycja. Przy czym trzeba zaznaczyć, że nie jest to wyłącznie perspektywa lokalnych władz czy Rady Seniorów Gminy Wasilków, ale także samych starszych mieszkańców i mieszkank Wasilkowa oraz terenów wiejskich gminy. W związku z tym faktem szczególnie ważna jest próba uwzględnienia w propozycjach programowych i działalności Centrum wiedzy na temat opisywanych wcześniej problemów związanych z dostępnością i transportem czy oczekiwań i potrzeb odnośnie do samej oferty. Istotne jest również wykorzystanie dotychczasowego potencjału środowisk senioralnych przy organizowaniu, zarządzaniu i rozwijaniu Wasilkowskiego Centrum Seniora.
6. Badania jakościowe, ale także wyniki badań ankietowych przynoszą wiedzę o stosunkowo małej rozpoznawalności działalności Rady Seniorów Gminy Wasilków przy jednoczesnej dużej „osobistej” rozpoznawalności liderki tego gremium. Jak pokazują analizowane dokumenty, a także, w sposób pośredni, realizowane przez badaczy i badaczki obserwacje, aktywność rady jest duża, a działania wartościowe. Istotne jest jednak, że owa działalność widziana jest przede wszystkim poprzez pryzmat działań kompetentnej i skutecznej liderki, co koniec końców sprawia, że łączone są one z osobą, a nie z całym gremium. W tym kontekście warto zatem z jednej strony stale i przy pomocy różnych kanałów informacyjnych, narzędzi wizualnych oraz osób komunikować działania rady jako struktury grupowej. Z drugiej strony warto też przypominać o jasnych procedurach wyboru do gminnej Rady Seniorów, jawności i powszechności informacji o decyzjach tego gremium, możliwości dołączenia do jej składu, osłabiając tym samym postawy wrogości.

DODATKOWE REKOMENDACJE

1. Facylitacja udziału mężczyzn (wsparcie ich zaangażowania), działania projektowe do skierowane do mężczyzn lub/i przez nich animowane
2. Inicjowanie "małych" projektów seniorskich w ramach budżetu obywatelskiego pozwalających wykazać inicjatywę i kształtować postawę odpowiedzialności za realizowane działania
3. Kształcenie kompetencji społecznych liderek i liderów organizacji senioralnych; wspomaganie budowania różnych modeli liderstwa pozwalających dzielić obowiązki i zadania, w tym również tzw. organizacji turkusowych charakteryzujących się m.in. płaską strukturą organizacyjną, demokratyzacją procesu decyzyjnego, dużym naciskiem na rozwój i swobodę podejmowania działań przez jej uczestników
4. Stałe różnicowanie kanałów, narzędzi i środków komunikacji używanych przez Gminną Radę Seniorów oraz organizacje i grupy senioralne z uwzględnieniem różnych segmentów odbiorców oferty

DZIĘKUJEMY ZA WSPÓŁPRACĘ

DIAGNOZĘ ZREALIZOWAŁ ZESPÓŁ BADAWCZY FUNDACJI SOCLAB W SKŁADZIE:

Dr Małgorzata Skowrońska, Dr Maciej Białous, Kinga Maja Rećko, Justyna Józwowicz, Agnieszka Morozowska, Sylwia Buwaj, Kamil Nazaruk